

Specifikace delikvence mladistvých jako sociálněpatologický jev v Moravskoslezském kraji

Zuzana Svobodová

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana SVOBODOVÁ**

Osobní číslo: **H080173**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Specifikace delikvence mladistvých jako
sociálněpatologický jev v Moravskoslezském kraji**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Příčiny a podmínky delikvence specifické pro Moravskoslezský kraj.

Charakteristika delikvence.

Příprava metodiky výzkumné části.

Zpracování a vyhodnocení získání dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu a jejich shrnutí.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČÍRTKOVÁ, L., Forezní psychologie. Praha : LABYRINT, 2004. ISBN 80-86473-86-4

FISCHER, S., ŠKODA, J. Sociální patologie. Praha : Grada, 2009.

ISBN 978-80-247-2781-3

KOUKOLÍK, F., DRTINOVÁ, J. Vzpouora deprivantů. Praha : 2006. ISBN -80-7262-410-2

NIKL, J. Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na prevenci. Praha :

Policejní akademie České republiky, 2000. ISBN 8072510339

VEČERKA, K., HOLAS, J., ŠTĚCHOVÁ, M., DIBLÍKOVÁ, S., NEUMANN, J. Mladiství

pachatelé na prahu tisíciletí. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004.

ISBN 80-7338-033-1

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Svatava Kašpárková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

25. ledna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

6. května 2011

Ve Zlíně dne 25. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 28.3.2011

Ludmila Frabová

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V této práci se zabýváme problematikou, příčinami a podmínkami delikvence školní mládeže, popisujeme jednotlivé druhy protiprávních jevů páchaných mládeží a na mládeži. Zvláštní pozornost věnujeme příčinám a podmínkám vzniku delikventního chování mládeže a vlivům, které mládež při tomto chování ovlivňují. Jednotlivá delikventní chování pak specifikujeme v problematice majetkových, násilných a mravnostních protiprávních jevů, které jsou pro společnost nebezpečné. Dále věnujeme pozornost problematice vandalství, sprejství, toxikomanie a trestné činnosti páchané na dětech.

Praktická část je orientovaná na zjištění příčin delikventního chování žáků na základních školách pohledem pedagogů, zvláště pak na spolupráci rodičů a státních orgánů se školou.

Klíčová slova:

delikvence, kriminalita, nežádoucí jev, mladiství

ABSTRACT

The thesis focuses on the problematics, causes and conditions of the juvenile delinquency. It describes individual kinds of illegal acts committed by the juveniles and concerns juvenile victims too. The main emphasis is put on the causes and conditions of the juvenile delinquency inception and it analyses the phenomena that influence the juveniles' behaviour. The individual illegal acts are discussed in terms of acquisitive, violence and immoral offences which endanger the society. It deals with the problematics of the vandalism, graffiti crime, toxic mania, and crimes against children. The practical part of the thesis explores the causes of the delinquency committed by pupils attending the primary schools from the point of view of teachers. It stresses the importance of the cooperation between the parents, schools and public authorities.

Keywords:

delinquency, criminality, offences, juveniles

Velmi děkuji paní Ing. Mgr. Svatavě Kašpárkové, Ph.D. za její velmi laskavý, odborný a vstřícný přístup, pomoc a připomínkování při zpracování této práce. Dále chci poděkovat panu Bc. Radomíru Hladíkovi za radu i pomoc při technickém zpracování této práce a paní Mgr. Aleně Lékové, ředitelce základní školy, za poznatky z praxe.

Zvláště chci poděkovat za velkou podporu a trpělivost v průběhu mého studia svému muži, který mi celou dobu dodával odvalu a byl mi velmi nápomocen.

Motto:

Kořenem všeho zla je nedostatek poznání.

Budha

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 MLADÍ LIDÉ A SVĚT	11
1.1 DELIKVENCE MLADÝCH LIDÍ A HISTORIE.....	11
1.2 POHLED NA PORUŠOVÁNÍ PRÁVNÍCH NOREM A PRAVIDEL V MINULOSTI.....	12
1.3 KRIMINALITA MLÁDEŽE V DNEŠNÍ DOBĚ.....	12
2 PŘÍČINY A PODMÍNKY DELIKVENCE MLÁDEŽE	14
2.1 VLIV RODINY	15
2.2 VÝZNAM A VLIV ŠKOLY	17
2.3 VLIV VRSTEVNÍKŮ A SKUPIN.....	20
2.4 VÝZNAM A VLIV MÉDIÍ	20
3 CHARAKTERISTIKA DELIKVENCE PÁCHANÝCH MLÁDEŽÍ	22
3.1 MAJETKOVÁ TRESTNÁ ČINNOST.....	22
3.2 NÁSILNÁ A MRAVNOSTNÍ DELIKVENCE	25
3.3 VANDALSTVÍ.....	27
3.4 SPREJERSTVÍ.....	28
3.5 TOXIKOMANIE	28
3.6 TRESTNÁ ČINNOST PÁCHANÁ NA DĚTECH	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
4 VÝZKUMNÝ CÍL	34
4.1 VÝZKUMNÉ HYPOTÉZY	34
4.2 POUŽITÁ VÝZKUMNÁ METODA.....	34
4.3 ZNĚNÍ DOTAZNÍKU.....	35
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	38
4.5 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ	38
4.6 ROZBOR A VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT	38
4.7 SHRNUÍ VÝZKUMU	58
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
SEZNAM GRAFŮ	67
SEZNAM TABULEK	68
SEZNAM PŘÍLOH	69

ÚVOD

Důvodem, který mě vedl k zpracování bakalářské práce týkající se delikvence mladých lidí na počátku třetího tisíciletí je ten, že delikventní chování těchto, mnohdy, školáků je v současnosti velkým problémem.

Delikvencí rozumíme porušení práva, provinění nebo poklesek. Delikvent je tedy osoba, která porušila určitou právní normu nebo normy, provinila se nebo se dopustila nějakého společností neakceptovatelného poklesku. Samotný pojem delikvence (kriminality) mládeže, to znamená dětí a mladistvých se objevil v kriminologické literatuře až v závěru druhé poloviny 19. století, kdy ve svých monografiích používali francouzští kriminologové Fouilleé (1897, 1899), Joly (1899, 1904) a Duprant (1919), jako jedni z prvních analýzy dlouhodobých statistických řad údajů o delikvenci mládeže shromažďovaných ve Francii od roku 1825.

Lze konstatovat, že problematika začlenění, nebo chceme-li zařazení mladých lidí do společnosti, není žádnou novinkou. Tímto problémem se lidská společnost zabývá od nepaměti, a to hlavně v souvislosti s jednáním a chováním, které není společensky tolerováno, nebo je v přímém rozporu s právními normami v dané době a dané společnosti. Ve všech obdobích vývoje lidské společnosti byla věnována pozornost kriminálnímu chování mladých jedinců. V dobách minulých však byl v první řadě hledán trest za provinění, v dnešní pokrokové době je kladen důraz spíše na preventivní opatření, která by mohla předcházet takovému negativnímu jednání.

Praktická část bakalářská práce je specificky zaměřena na jevy, které poškozují nejen samotné nezletilé, ale následně jejich rodiny a celou společnost. V nejednom školském zařízení se vyskytují negativní jevy, které při přehlížení či ponechání bez povšimnutí vytváří nejvhodnější předpoklady pro vznik a pokračování v činnosti, kterou společnost odmítá. Praktická část práce byla zpracována na základě požadavku vedení základní školy ke zjištění výskytu negativních jevů a jejich monitorování z pohledu pedagogů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MLADÍ LIDÉ A SVĚT

Mladí lidé přicházejí v současné době na svět v překotně se měnící době, v níž jsou na mladou generaci kladeny nebývalé požadavky, zároveň mají výběr z velkého menu možností, ale i omezení. Víme, že schopní lidé se v tomto světě dostávají rychle a dravě vpřed, že využívají možnosti, jež jsou jim nabídnuty rodinným zázemím, školním vzděláním, ale bohužel to také může znamenat, že se vzdalují těm, kteří postupují pomalu, nebo stojí na místě a mnohdy se oklikami pohybují k nejasným perspektivám. Překotný vývoj světa má pro mnoho mladých lidí často odezvy v různých formách úniku, kdy chtějí být středem zájmu, a to buď jako ti nejlepší, nebo jako ti, kterým se říká černé ovce. Těmto mladým lidem jsou moderní konzumní společnosti předkládány lákavé požitky a materiální hodnoty, o které je možno usilovat. Dosažení těchto požitků je možné pouze pro část populace, ne však pro převážnou část lidí z nižších pater sociálního žebříčku, ze kterých vycházejí budoucí delikventi. Těmto lidem se předkládané možnosti i cíle musí často jevit jako fata morgana – jsou na dosah, ale nemohou se jich zmocnit. Tento pocit je pro mladistvé jistě zdrcující. Na trhu existuje zcela reálná spousta věcí, reklama je představuje jako nepostradatelné pro život, proto je mladí často za nepostradatelné skutečně považují. Bohužel odvozují svou lidskou hodnotu pouze z hlediska vlastnictví, a ne z lidsky hodnotnějšího bytí. Pak jim nezbývá nic jiného, než se přičinit o přerozdělení materiálních statků. Pokud je doma nějaká kriminální rodinná tradice, dítě není ovlivněno pozitivní výchovou, je již jen krůček k tomu, aby si tito mladí poradili se svou situací podle doma viděného vzoru. Delikvence těchto mladých lidí je velmi často nezralá, romantizující a mnohdy plná dobrodružných představ, která není schopna odolat inspiraci okamžiku. A zde je právě naděje k nápravě mladého delikventa, kdy je možno odvrátit jej od pokračování v nastoupené kriminální životní cestě.

1.1 Delikvence mladých lidí a historie

Delikvencí je označována činnost, která porušuje jak právní, tak i společenské normy. Proto se takové chování podle Národního informačního centra pro mládež vztahuje na děti i mladistvé, kteří se pak mohou ocitnout v rolích delikventů (NICM, 2009). Delikvenci můžeme chápat jako chování, které není přijatelné pro společnost, tyto činy nejsou trestné a jedná se o přestupky nebo trestnou činnost u osob, kterým ještě není 15 let.

Těmto osobám, vzhledem k nízkému věku pod hranicí patnácti let, nemůže být uložen trest.

Poruchovým chováním jedinců z řad mládeže byla věnována velká pozornost již na úsvitu civilizace. Nejdříve bylo toto chování chápáno jako přestoupení regulativů daných tradic, později i sankcionovaných norem. Proto můžeme určitou formu sociální deviace mládeže považovat za prakticky všudypřítomnou. Příkladem může být přísné ustanovení Chammurapiho zákoníku (Tureček a kol., 1963), ve kterém je uvedeno, že synovi, který vztáhne ruku a udeří svého otce, mají být jeho ruce useknuty, tak i pozdější kniha Exodus, kde nalezneme příkaz, že potomek, který proklíná svého otce nebo matku, má být určitě potrestán smrtí. Z časů antiky bývá často citován stále aktuální Sokratův výrok z roku 390 př.n.l.: „*Dnešní děti milují přepych, jsou nevychované, pohrdají autoritou a neváží si starších. Ve svém domě nejsou služebníky, ale tyrany...Odporují rodičům, tyranizují své učitele*“ (Hrušková, 2000, in Večerka, Holas, Štěchová, Diblíková, Neumann, 2004, s. 27)

1.2 Pohled na porušování právních norem a pravidel v minulosti

Další názory a reakce na chování těchto jedinců byly nesmírně složité a pachatelé z řad mládeže byli v průběhu staletí za různé delikty přísně trestáni. Koncem 18. století jsou pouze děti do 7 let pokládány za neschopné spáchat záměrný trestný čin. U dětských pachatelů vystupovaly soudy jako tak zvaní projektivní otcové a poskytovaly nedospělým zvláštní péči, ale rovnost před zákonem měl za důsledek, že dítě starší 14 let mohlo být nejen uvězněno, transportováno, ale i pověšeno. Tato praxe byla v dalších stoletích, zvláště ve 20. století, výrazně humanizována. Vznikalo speciální soudnictví nad mládeží, které bylo leckde prováděno i specializovanými soudy, nebo senáty pro mládež. Samotný pojem delikvence mládeže, to znamená dětí a mladistvých, se objevil v kriminologické literatuře až závěrem 2. poloviny 19. století. (Kýr, 2008).

1.3 Kriminalita mládeže v dnešní době

Pro posouzení kriminality mládeže dnešní doby jsou významné teorie kriminální subkultury, etnické problémy, tak zvaná nálepková teorie. Pojem kriminální subkultura můžeme vysvětlit jako slovní spojení, kdy kriminalitou rozumíme „*zločinnost; souhrn trestné činnosti za určité období v určité oblasti*“ (Kraus a kol., 2009, s. 452), slovo subkultura je označováno ve slovníku cizích slov jako osobitá menšinová kultura v rámci

kultury většinové, podle (Kraus kol., 2009, s. 755) „*kultura etnický, sociálně, generačně, zájmově a.j. vymezené menšiny.*“

Etnické problémy můžeme vysvětlit jako problémy skupiny lidí, kteří sdílí společnou kulturu. Nálepková teorie již v samém názvu vysvětluje, že se jedná o teorii, kdy jedinec získá určitou nálepkou (například, že všichni, kdo bydlí na předměstí jsou chudí, hloupí a kradou). Těžko se potom tento člověk takové nálepky zbaví.

Podle Chmelíka, a kol. (1998) lze obecně tvrdit, že s trestnou činností mládeže se můžeme setkat hlavně ve velkých městech, kde jsou podmínky pro páchání trestné činnosti vhodnější. Na vesnicích, nebo v malých městech je pak trestná činnost této věkové kategorie takřka nulová. Tuto skutečnost může způsobovat fakt, že do měst je soustředěna vysoká koncentrace a hustota obyvatelstva, a ta má specifickou demografickou, sociální a profesní skladbu. K tomuto je nutno přičíst velmi vysokou míru anonymity pachatelů, kteří na ni ve velkých městech spoléhají, která způsobuje často jejich beztrestnost.

Návrhy na boj proti zločinnosti mají převážně primárně a sekundárně preventivní charakter. Orientují se hlavně na zlepšení společenského prostředí, a to především v rodině, doporučují prosociální změny v organizaci a struktuře školství, změny zákonodárství, zvýšení úrovně bydlení a smysluplné využívání volného času. Dále navrhuje kvalifikovaná sociální opatření k podpoře rizikových skupin jak mládeže, tak i okrajových společenských skupin, zvláště v městských aglomeracích, které jsou ohroženy zvýšenou kriminalitou.

2 PŘÍČINY A PODMÍNKY DELIKVENCE MLÁDEŽE

Pro stanovení příčin a podmínek delikvence mládeže, zejména pak odlišnosti mladého člověka je prostředí, ve kterém se nachází, ve kterém se pohybuje, jeho přátelé a známí. Na formování osobnosti má mimořádný vliv postavení v žebříčku hodnot rodina a škola. Zvláště ve vývoji je mladý člověk ovlivňován nejenom pozitivními, ale i negativními vlivy, které mohou zasáhnout oblast psychiky člověka, jeho motivaci, sebeovládání, citovou a morální složku osobnosti. Chmelík, a kol. (1998) uvádí, že se žádní dva jedinci na světě nemohou vyvíjet v totožných podmínkách, proto dochází k rozdílné úrovni v kvalitě složek osobnosti, a je to zřejmé nejen mezi věkovými kategoriemi člověka, ale také mezi mladými lidmi stejného věku. Výše uvedené složky osobnosti, pokud se spolu s prostředím vyvíjejí patologicky, jsou důležité jak z kriminálního, tak i z kriminologického významu, neboť určují strukturu a způsob páchání kriminálních deliktů, o kterých lze hovořit jako o příčinách vedoucím k páchání delikvence nezletilými a mladistvými.

Výraz kriminální je vysvětlen ve slovníku cizích slov jako „*týkající se trestného činu*“, týká se obecné kriminality a výraz kriminologie je vysvětlen „*jako nauka zabývající se zločinností jako společenským jevem, jeho formami, stavem a vývojem, jakož i opatřeními směřujícími k jeho potlačení a prevenci proti zločinnosti*“ (Klimeš, 1985, s. 382). Důležité jsou také podmínky umožňující či usnadňující spáchání deliktů. Jde o takové vlivy, které působí v určitém společenském klimatu. Příčina delikvence vychází z určitých podmínek a možností spáchání kriminálního deliktu. Je výrazně ovlivněna osobou, která tento stav vnímá jako příležitost k překročení společností dovoleného jednání a chování. Mimo nedostatků v rodinné výchově spočívají příčiny delikvence mládeže i v dalších faktorech, kterými jsou nedostatek vhodných volnočasových aktivit, výchovná práce a rýsující se problém s nabýváním vzdělání. Velmi vážnou roli spatřujeme v nedostatečné mravní a citové výchově, absenci právního vědomí, nedostatku životních zkušeností, neschopnosti orientace v novém prostředí, v reakci na vznikající situace a podněty, nebo v případné změně stylu života, a to vše má vliv na chybné jednání. Ve svém díle (Koukolník, Drtinová, 2006, s. 92) uvádí, že „*má mládež i přes příslušnost k různým sociálním skupinám určité společné znaky, ty se projeví ve shodnosti postojů k přijímání hodnot, shodnosti zájmů i ve způsobu jednání a chování.*“

Podle (Chmelík, 1998, s. 8) „*je u mládeže charakteristický i způsob páchání deliktu a objekty, které napadají. Pro kriminální delikt spáchaný dítětem nebo mladistvým se ve*

značné míře ukazuje improvizace ve vzniklé situaci a z tohoto důvodu pak může dojít při spáchání kriminálního deliktu k mnohem závažnějšímu trestnímu jednání, než kterého se chtěl mladistvý původně dopustit. Výše uvedený autor charakterizuje podrobně trestnou činnost páchanou mládeží i páchanou na mládeži. Mimo jiné uvádí, že rozdílný hodnotový systém mládeže určuje výběr předmětu útoku a velmi nízkou úroveň organizovanosti. U této trestné činnosti páchané skupinově také většinou schází příprava ke spáchání trestného činu, a pokud příprava je, tak je velmi povrchní a nedokonalá. Mladiství delikventi se při páchání trestné činnosti chovají neúměrně brutálně, což se projeví zbytečnou devastací předmětů i okolí. Dále je v této základní charakteristice uvedeno, že z důvodu dodání si odvahy páchají mladiství delikty pod vlivem alkoholu, nebo i návykových látek. Pokud mladiství opakují svou trestnou činnost, vytvářejí si pro ni určité návyky a volí stejný způsob páchání trestné činnosti, z čehož vzniká charakteristický soubor opakovaného chování. Mladiství si alibi zajišťují mezi kamarády v partě zpravidla až po spáchání deliktu. Pokud se na nějakou trestnou činnost připravují, svěřují se svým kamarádům v partě, schází u nich snaha o utajení trestné činnosti, spíše se jí chlubí. Předmětem jejich zájmu jsou většinou věci, které podle svých představ nutně potřebují. Rozhodují se a jednají spíše emotivně než racionálně.

2.1 Vliv rodiny

Dle § 1 odstavec 2 Zákona o rodině č. 94/1963 Sb. ve znění pozdějších novel a doplňků (dále jen zákon o rodině) „*hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí*“.(Úplné znění Rodinné právo, 2008, s. 5) .

V § 31 odstavec 1 Zákona o rodině se uvádí, že „*rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností a) při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj,*

b) při zastupování nezletilého dítěte“ (Úplné znění Rodinné právo, 2008, s. 9)

V § 32 odstavec 1 zákona o rodině je uvedeno že: „*rozhodující úlohu ve výchově dětí mají rodiče*“. § 32 odstavec 2 zákona o rodině dále uvádí, že „*Rodiče mají být svým osobním životem a chováním příkladem svým dětem*“.(Úplné znění Rodinné právo , 2008, s. 10).

„Proto je také rodina již tradičně považována za jednoho z hlavních činitelů, který svým selháváním umožňuje dětem kriminální chování.“ (Čírtková, 2004, s. 62). Vliv rodiny na výchovu nezletilých a mladistvých v otázkách příčin a podmínek kriminality je neoddiskutovatelný. „K selhávání rodičovských povinností může docházet již v době těhotenství, kdy zejména chování partnera negativně ovlivňuje zdravý vývoj dítěte.“ (Níkl, 2000, s. 12). Zvláště pak, jak uvádí (Matějček, 1994, s. 32) se „jedná o nedostatek smyslových a citových podnětů v době nejprudšího vývoje dítěte, tedy v době, kdy je dítě kojencem a poté batoletem“. Nedostatek těchto již citovaných problémů může způsobit psychickou deprivaci osobnosti.

Slovo deprivace vychází z latinského slova *privo* = zbavit. Znamená tedy, že se jedná o nedostatečné uspokojení, které je důležité pro psychické potřeby jednotlivce. V češtině je popsáno jako citové strádání, nebo také jako jakýkoli nedostatek citu a emocí pocíťovaný jednotlivcem. Dá se rovněž říci, že se může jednat o nedostatek sdílené lásky a vzájemných sociálních vazeb, nedostatek bezpečí i strádání z nedostatku dalších smyslových podnětů. Primární funkce rodiny spočívá v tom, že již od samotného narození dítěte a tedy jeho příchodu do rodiny, je svými nejbližšími - rodinou, ovlivňováno, vytváří si citové vazby, které mají dlouhodobý vliv a zapisují se trvale do duševního života dítěte. Dítě si do života může přinést základní citové vazby a modely chování jako své vlastní dispozice nebo sklony. Rodina zajišťuje nejenom biologické potřeby dítěte a podmínky pro jeho zrání, ale připravuje své dítě na budoucí roli možných vzorů chování. Z těchto základů se pak vytváří návyky dítěte spočívající v sebekontrolě, učení či přijímání disciplinovaných forem jednání.

V současné době se jako nejpříznivější živná půda kriminálního chování mládeže ukazuje skupina lidí, kteří jsou bez kvalifikace nebo s nejnižší kvalifikací, lidé mající příjmy na hranici životního minima, u kterých je nejvyšší chudoba a největší nezaměstnanost. V těchto vrstvách obyvatelstva jsou rodiče, kteří páchají nebo páchali trestnou činnost, nadměrně užívají alkohol nebo psychotropní látky, a je tudíž pravděpodobné, že děti vyrůstající v tomto prostředí se mohou lehce stát budoucími delikventy. Opakem je zvyšující se počet delikventně jednající mládeže, jejichž socioekonomický statut je vyšší, ale následek je v klesajícím vlivu rodiny na chování dospívajících. Dobrou tradiční výchovu mohou někteří pokládat za přespříliš represivní, jiní naopak za velmi liberální. Zvláště tvrdá disciplína zahrnující agresivní chování rodiče k dítěti je nejčastěji v rodinách,

v nichž se děti chovají delikventně. Dítě se v takové rodině učí agresivitě jako dovolenému způsobu chování a časté, někdy i drastické tělesné tresty, které bývají málo účinné, způsobují, že se dítě rodiči vnitřně vzdaluje. Po nějaké době lze a manipuluje s informacemi, aby se tvrdému trestu vyhnulo. Děti mohou být takovým chováním ze strany rodičů po dobu svého vývoje frustrovány, může se v nich kumulovat agresivita, jež má vliv na řešení pozdějších životních situací. Domníváme se, že kvalita vztahu mezi dítětem a rodiči, pěstouny, případně mezi ostatními členy rodiny je klíčovým momentem osobnostního vývoje a zároveň i jeho socializace.

Nepříznivou skutečností pro dítě je nepřítomnost jednoho z rodičů v rodině, nebo naopak přítomnost jednoho z rodičů, který je delikventem, nebo nadměrně požívá alkoholické nápoje, užívá omamné či psychotropní látky a v neposlední řadě se násilně projevuje k dětem nebo druhému rodiči. Je velmi pravděpodobné, že dítě vyrůstající v tomto prostředí má před sebou příklad delikventního chování a podle tohoto se může řídit po celý svůj život. Z tohoto důvodu je nezbytné zajistit dostatečnou ochranu dětí a rodin nejen právně, ale hlavně fakticky. Pro tento účel je velmi vhodné znát o dětech údaje o tom, jestli byly již v dětství vyšetřovány z důvodu páchaní nějakého protiprávního jednání, jestli došlo k opakování některého ročníku ve škole a z jakého předmětu, pravidelnost docházky do školy po případě i to, zda rodiče tolerují neúčast na výuce.

2.2 Význam a vliv školy

Škola je v životě malého dítěte první institucí, ve které se setkává nejen se svými vrstevníky, staršími dětmi, s učiteli, ale i s novou životní zkušeností, což je spolupráce s dětmi a vyučujícím v třídním kolektivu, plnění úkolů a určitá forma disciplíny, která jej má provázet celý život a přímo působí na formování jeho osobnosti. Cílem školských zařízení je účinně přispívat k rozvoji osobnosti každého jednotlivce, nejenom z hlediska vzdělanosti, ale i dalších sportovních nebo kulturních aktivit uskutečňovaných ve volném čase. Velmi významná je pak činnost subjektů, které volnočasové aktivity mládeže nejenom podporují, ale zároveň organizují. Každý stupeň školského zařízení má svá specifika a je nenahraditelný v orientaci žáka do budoucnosti. Je tedy nezbytné, aby spolupráce školy, rodičů, výchovných institucí, společenských organizací byly co nejvíce propojené a aby byl zvláště spatřován zájem o každého žáka či studenta. Důležitým prvkem je spolupráce školy v oblasti výchovné a neocenitelná je dobrá znalost případných

problémů žáka v rodině a naopak zákonní zástupci dítěte musí znát potíže žáka nebo studenta ve škole.

Po započetí povinné školní docházky, případně studia vyššího vzdělávacího stupně se žáci a studenti začínají poznávat a sblížovat ve svých zájmech či potřebách, a tímto okamžikem se začínají vytvářet skupiny, které jsou motivovány společnými zájmy, činnostmi. Tyto skupiny ale mohou být i zárodkem asociálních part, a to již u dětí v základních školách. Samotnému vzniku těchto skupin napomáhá mnohdy nezáměr učitele o děti samotné, či případně upřednostnění některých dětí nebo naopak nezáměr o jiné děti v třídním kolektivu. Významným prvkem je pak oddělení nebo vyloučení nadaných nebo rizikových dětí z třídního kolektivu, což může mít za následek negativní jevy přerůstající až v případnou šikanu ve třídě a to mnohdy pod dohledem učitele. *„Školu bez šikany by s určitostí podepsal každý rodič i učitel. Není to však tak jednoduché, jak se na první pohled zdá. Šikana může vzniknout v podstatě na každé škole. Dobrá škola není však ta, která tvrdí, že se jí šikana netýká, ale ta, která ji umí řešit. Bohužel pedagogové nejsou z vysokých škol dostatečně vybaveni znalostmi a dovednostmi potřebnými při řešení šikany a ke zvládnutí skupinové dynamiky třídy. Již pět let ukazuje učitelům cestu program Minimalizace šikany. V moderním vyučování o něm neslyšíte poprvé a ani naposledy. V tomto roce jsou připraveny pro učitele nové články, které se budou zabývat jak problémem šikany obecně, tak tím, co se děje v projektu.“* (Kotík, 2010, s. 24-25)

Šikanování je *„fyzické, psychické či kombinované ponižování až týrání žáků obvykle jinými žáky, vzácněji dospělými. Iniciátory šikanování bývají žáci vyšších ročníků, žáci starší, fyzicky vyspělejší, žáci osobnostně či sociálně narušení“*. (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 247). O šikaně jsou uváděny alarmující informace. (Kotík, 2010 s. 24) uvádí *„že podle průzkumů z posledních let se kolem 40% dětí základních škol setkalo s šikanou a více než 44% se stalo svědkem šikany. Velmi alarmujícím je však zjištění, že přes 71% pedagogů by s největší pravděpodobností neumělo šikanování ve třídě vyřešit“*. Šikana je téma, o kterém se v poslední době ve společnosti stále častěji hovoří. Nárůst brutality v jednání mládeže velmi úzce souvisí s šikanou. Jde o zvláštní formu trestné činnosti, která je páchána mládeží na mládeží. Za šikanu můžeme označit psychické nebo fyzické násilí páchané mezi mládeží s cílem týrat, trápit, činit příkoří, klást úmyslné překážky druhému. Projevuje s převážně úmyslným, opakovaným užitím síly jednotlivcem, ale i skupinou osob vůči, zpravidla, slabšímu nebo neprůbojnému jedinci. Šikana však může být projevována

verbálními útoky, zcizováním nebo poškozováním věcí, vynucováním si úsluh různého druhu, lákáním finančních prostředků pod pohrůžkou násilí nebo jiné újmy a podobně.

„V právní praxi bývá pojem šikana používán jako synonymum pro úmyslné jednání, které je namířené proti jinému subjektu a které útočí na jeho lidskou důstojnost. Z hlediska výkladu pojmu šikanování není důležité, zda k němu dochází verbálními útoky či fyzickým násilím nebo hrozbou násilí. Rozhodující je, že se tak děje úmyslně.“ (Chuděra, in Kolář, 1997, s. 118)

O programu:

Minimalizace šikany je první program v České republice, který nabízí systémové a celostátně použitelné řešení problematiky šikanování na školách.

Cílem programu je ukázat cestu, jak účinně snížit výskyt šikany ve škole a nabídnout program k širokému použití na základních a středních školách v celé České republice. Program byl ověřen na vzorku 17 pilotních škol, vznikl z podnětu nadace O2 , která ho po celou dobu pilotní části finančně podporovala. Realizuje ho občanské sdružení AISIS. V současné době se minimalizace šikany dostává, díky podpoře z evropských sociálních fondů a také díky vzrůstajícímu zájmu zřizovatelů, na stále více škol. Podpora nadace O2 však pokračuje, a toto spojení sil představuje možnost, jak zvýšit počet škol, kde se děti a učitelé budou cítit bezpečně.

Klíčovými prvky programu jsou vzdělávací semináře pedagogů a konzultace ve škole, kdy při zavádění programu minimalizace šikany pomáhá lektor k uvedení změn do školní praxe.

Mnohdy se stává, že učitel je první, který zjistí negativní jevy, a jeho zdatnost či profesionalita by měla vést ke zdárnému zvládnutí stávající situace. Je to právě učitel, který musí být v bezprostředním styku jak s rodiči žáka, tak i se samotným dítětem. Nelze opomenout vzájemnou spolupráci školy a orgánů činných v trestním řízení při řešení negativních jevů, které se případně vyskytly.

2.3 Vliv vrstevníků a skupin

V období dospívání, kdy ještě není dítě psychicky dostatečně zralé, je zcela přirozené sdružovat se v kolektivu. Tento jev je zvýrazněn u mládeže, která cítí potřebu spojení s partou, případně v nějakém společenství. Důležitým mezníkem je období mezi desátým až patnáctým rokem věku, kdy se jednotlivci snaží najít své postavení ve skupině kamarádů, ve škole, zájmových kroužcích, sportovních oddílech. Velmi deprivujícím faktorem je nepřijetí dítěte kolektivem nebo z nějakého důvodu jeho vyloučení. Ve skupinách mladí lidé vyslovují možné názory na řešení různých situací nejen nadřazenosti a podřízenosti, ale také jak prosazovat svůj názor, jak řešit případné konflikty, popřípadě jak se bránit, hledat kompromisy a vyrovnat se s možnými nezdary a nespravedlností.

Mládež hledá přiměřenou míru podpory dovoleného chování více ve vrstevnických skupinách než v rodině, škole nebo v různých zájmových aktivitách. Lze říci, že vrstevnické skupiny do určité míry suplují či doplňují to, co rodina neplní a škola mnohdy nevyžaduje, což dává velkou možnost ke vzniku nepříznivých vlivů. Skupiny mladých lidí s narušenou sociální komunikací jsou podstatně zranitelnější než děti s dobrým rodinným zázemím. Dovolíme si vyjádřit názor, že party – závadové skupiny jsou pro rizikovou mládež podstatně důležitější než pro mládež vyrůstající v úplné a plně funkční rodině.

2.4 Význam a vliv médií

O pozitivním nebo negativním vlivu médií zvláště televize a internetu není na socializaci současné mládeže nejmenších pochyb. Jsem přesvědčena o tom, že na současnou mládež neškodlivěji působí programy různých vysílacích stanic, které nabízejí násilí, agresivitu, neúctu k životu i smrti, vulgární zobrazení sexu, či útoky proti sociálním, etnickým, náboženským, politickým nebo jiným skupinám. Jsou tedy díky bagatelizaci těchto negativních jevů tím nejhorším příkladem pro psychický, morální a sociální vývoj mládeže. Na mladé lidi rovněž ze všech stran útočí masivní reklama, všude vidí nové a krásné věci a slyší, že bez těchto předmětů se vlastně nedá, ani na přijatelné společenské úrovni, existovat. Všichni mladí lidé chtějí být na vysoké úrovni a chtějí se rovnat svým idolům alespoň vlastnictvím značkového oblečení, moderních mobilních telefonů, drahých nootebooků a spoustou pro ně nepostradatelných předmětů. Chtějí cestovat, konzumovat v drahých restauračních zařízeních, chtějí prožívat spoustu nových a akčních zážitků, které

začínají skokem na laně, jízdou na raftu, přes paintbolovou střelnici, seskoky padákem po potápění, ale to vše stojí velké množství finančních prostředků. A tady se dostávají mladí lidé na křižovatku, kdy buď zjistí, že na pořízení těchto věcí nemají požadovanou finanční hotovost a musí se tedy bez nich obejít, nebo si z případného kapesného našetřit, sehnat si placenou brigádu. Další variantou je řešit vše hned a to tak, že si peníze opatří krádeží, nebo zpeněží něco jiného. Vliv médií je velmi úzce spjat s vlivem rodiny, která jako první bezprostředně může ovlivnit počínání svých potomků, sledovaností vhodných pořadů a v neposlední řadě i jejich chování. Je ovšem pravdou, že v dnešní době konzumní společnosti a při obrovské pracovní zátěži rodičů není možné a ani přijatelné vybírat patnáctiletému pubescentovi pouze naučné pořady. Je potřebné zdůraznit, že mnoho trestných činů spáchaných nedospělými pachateli je z přímého návodu televizní produkce. Navíc jsou pachatelé líčeni jako drsní, ale sympatičtí darebáci, kterým patří svět. Nežádoucí projev násilí, mravnostní či majetkové delikvence je mnohdy prvním krokem u dětí, které jsou k tomuto jednání disponovány rodičovským nezájmem.

3 CHARAKTERISTIKA DELIKVENCE PÁCHANÝCH MLÁDEŽÍ

3.1 Majetková trestná činnost

Dále se budeme zabývat popisem některých forem majetkové delikvence. Pojmeme majetková trestná činnost vysvětluje (Chmelík a kol., 2005) jako nejstarší druh kriminality, kdy útok je veden na vlastnické vztahy fyzických nebo právnických osob. Z pohledu kriminalistiky a kriminalistické taktiky je majetková kriminalita rozdělena podle druhového hlediska na krádeže vloupáním, kapesní krádeže, krádeže ostatní, na podvody a zpronevěry.

Pokusíme se konkrétně popsat, co je mladistvými pachateli odcizováno a jaké jsou další okolnosti tohoto typu delikvence. Častým objektem zájmu mladistvých zlodějů bývají různé dopravní prostředky, které odcizili nebo se pokusili odcizit. Při posuzování těchto případů vychází najevo, že tyto delikty byly motivovány především okamžitou potřebou se tak zvaně povořit v autě, velmi často byly realizovány ve skupině. V mnoha případech to bylo záležitostí okamžitého rozhodnutí, nápadu, nebo využití určité momentální situace, kdy si majitel nedostatečně hlídal klíče od vozidla v restauraci, nebo neuzamkl vozidlo a jenom si zašel pro cigarety.

Dalším terčem útoků bývají u dopravních prostředků motocykly. V těchto případech je proti krádeži aut zaznamenávána pouhá touha se na motorce projet, ukázat se před dívkou nebo před kamarády. V dalších případech odcizují mladí pachatelé motocykly proto, aby je mohli okamžitě prodat. Někteří mladiství pachatelé se přímo na tuto trestnou činnost specializují.

Podstatně masivnější majetková činnost se ovšem netýká přímo krádeží motorových vozidel, ale věcí, které se nalézají uvnitř motorových vozidel, případně jsou součástí jejich vybavení. Největší zájem budí v několika posledních letech u těchto nenechavců předměty a vybavení ze zaparkovaných motorových vozidel, jako autorádia, CD přehrávače, navigace, doklady, zanechaná finanční hotovost a vůbec předměty viditelně umístěné v zaparkovaném vozidle. Podle vyjádření mnohých pachatelů jednájí protiprávně z toho důvodu, aby rychle získali finanční prostředky pro zakoupení psychotropních látek. Někteří přiznávají, že jsou napojeni na drogovou síť dealerů a překupníků z řad dospělých osob, které mívají pestrou kriminální minulost.

Někteří motoristé mnohdy nabízejí ve svých vozidlech věci, které přímo lákají k odcizení. Pachatelé odcizují však už i povinnou výbavu automobilů, odcizují věci z vnějšku aut, kradou ozdobné poklice kol, antény, rezervní kola vozidel, autolékárničky a nářadí ze zavazadlových prostor vozidel.

Zvláštní kategorií odcizovaných dopravních prostředků jsou jízdní kola. Ta se stávají značným lákadlem majetkové trestné činnosti, neboť se jedná o zboží dobře a rychle prodejné a navíc pro mladou generaci o velmi zajímavé zboží. Je známo, že jízdní kola nebývají tak kvalitně zajištěna proti krádeži, často bývají odložena na málo frekventovaných místech a to způsobuje, že vypátrání takového delikventa je velmi obtížné. Mnohdy nejsou vůbec krádeže kol hlášeny a latence těchto protiprávních jednání je značná.

Nesporným fenoménem současné moderní doby jsou mobilní telefony. Mobilní telefon je v současné době nejen pro mládež symbolem sociálního zařazení, symbolem doby a ukázkou movitosti jeho majitele. Tento předmět je malý, dá se snadno schovat, je lehce přenosný a dostatečně drahý, čímž má upoutat pozornost. To se také odráží na četnosti případů, kdy právě mobilní telefon je důvodem k uskutečnění majetkové trestné činnosti. I zde jsou pachatelé z řad mladistvých, kteří se dělí na ty, co vidí v mobilním telefonu zdroj finančních prostředků, a na ty, kteří se zmocňují těchto telefonů z touhy vlastnit takový přístroj a tím se vyrovnat vrstevníkům, nebo je i předstihnout. Vzhledem k tomu, že přístroj je dlouhodobě použitelný a lépe zpeněžitelný při znalosti bezpečnostního PIN kódu, bylo zaznamenáno mnoho vysoce promyšlených strategií, jak vylákat z majitelů mobilů číselnou kombinaci PIN kódu. Fyzické násilí při odcizování mobilního telefonu bylo použito jen sporadicky, vesměs šlo o krádež z volně odloženého oblečení nebo zavazadel. Při odcizování mobilních přístrojů se někdy mladí pachatelé uchylují ke kuriózním strategiím, kdy poprosí majitele přístroje, zda si mohou zatelefonovat a pak urychleně uprchnou s mobilem v ruce, nebo sdělí, že by si ho chtěli prohlédnout.

Na problematiku krádeží jsme se zaměřili z pohledu, kdy mladiství chtěli touto trestnou činností získat přímo finanční hotovost. Zde si musíme povšimnout toho, že mladiství pachatelé získávají peníze nejčastěji hrozbou násilí nebo přímým fyzickým násilím. Vzhledem k jejich nezralosti dosahuje násilí takového stupně, že oběť jejich útoku je často

dlouhodobě v pracovní neschopnosti. Děje se tak zpravidla proto, že pachatel nepočítá s případnou obranou oběti, zpanikaří a neúměrně brutálně útočí. V jiných případech spočívá násilí ze strany pachatele spíše v nezávažných fyzických útocích, které nepoškodí závažnějším způsobem oběť, jako je na příklad přetahování se o kabelku nebo stržení podnapilého na zem. V některých případech se mladistvý pachatel dostal k finanční hotovosti za použití násilí vůči věci, a to tak, že vypáčil zámek hracího automatu, telefonní automat, nebo se vloupal do uzamčené zásuvky, o které věděl, že jsou v ní peníze v hotovosti. Velmi častou podobou získání finanční hotovosti je prosté přivlastnění si peněz, které si jejich majitel nehlídá, nebo se jimi dokonce chlubí, a tím přiláká pozornost zloděje. Zde se pak jedná o kapesní krádeže z odložených šatů, o nestřeženou krádež financí z peněženky volně odložené na stole v restauraci a podobně. Málokdy přišli mladiství delikventi k finanční hotovosti tím, že by se jim od důvěřivých lidí podařilo vylákat peníze jako zálohu na zprostředkování služeb či na služby samotné.

Dále můžeme konstatovat, že někteří mladiství získali svou činností nějaké cennosti. Na myslí máme šperky, starožitnosti, umělecké předměty, dražší přístroje. Ke krádežím docházelo zpravidla při návštěvách v rodině, u známých nebo v rodinách spolužáků. Většina mladistvých však nenašla způsob, jak věci prodat, takže zůstaly v rodině pachatele, nebo byly použity jako drobné dárky. K použití násilí v těchto případech nedochází.

Zvláštní a v současné době velmi frekventovanou formou majetkové trestné činnosti je odcizování barevných kovů a jiných surovin, jejich následný prodej překupníkům nebo do sběrných surovin. Pachatelé těchto krádeží často spáchají mnohem větší škodu na zařízeních či objektech, než je cena vlastních surovin, které následně prodají. Tyto krádeže jsou často prováděny za velmi krkolomných podmínek, krádeže střešních kovových krytin a okapů, pachatelé tak stojí značnou námahu, technickou přípravu a obezřetnost. Mladiství kradou ve skladech závodů, na stavbách, strhávají krytinu střech, poškozují zabezpečovací zařízení Českých drah, kradou dráty elektrických rozvodů, zmocňují se kabelů a tak podobně. V tomto druhu kriminality můžeme vystopovat jistou infantilní potřebu dobrodružství a tak zvaného adrenalinového sportu, což ovšem provází i některé další kriminální jednání mladistvých pachatelů.

Stávají se i takové případy majetkové kriminality, kdy cena uloupené věci není podstatnou, jde spíše o satisfakci, nebo o důkaz odvahy zmocnit se cizí věci – často zcela nepotřebné. Někteří mladiství ukradnou vše, co se jim namane, nepohrdnou ani zapalovačem, tužkou, brýlemi, odcizené věci mají spíše symbolický význam než reálnou hodnotu. Stává se, že se jedná o pomstu nějaké osobě, bývá jí zpravidla někdo dospělý, kdo podle mínění mladistvých pochyboval o jejich šikovnosti.

3.2 Násilná a mravnostní delikvence

Vysoká hodnota života a zdraví člověka je uvedena v I. Hlavě zvláštní části trestního zákona a to specifikací nejzávažnějších trestních činů proti životu – trestného činu vraždy, zabití, vraždy novorozeného dítěte matkou, usmrcení z nedbalosti a účast na sebevraždě. Trestní právo staví ochranu života a zdraví na čelné místo mezi základní ustanovení na ochranu osobnosti, což je pochopitelně dáno jejich hodnotou. Změna přístupu k trestněprávní ochraně významných společenských zájmů v nové trestněprávní úpravě s nadřazením základních lidských práv a svobod nad ostatní zájmy chráněné zákonem podmiňuje i skutečnost, že do popředí občanské a zvláště trestněprávní ochrany se dostává člověk a jeho život. Násilná trestná činnost je charakteristickým jednáním v nejkřutější podobě, kvalifikovaná jako vražda, zabití, usmrcení z nedbalosti a podobně. Zdraví každého jedince si zasluhuje trestněprávní ochranu, a proto jednání označené jako násilné je vedené na život a zdraví jednotlivce. U násilné delikvence mladistvých je charakteristická msta, fyzická agrese, vyvolávání konfliktů, což bývá spojeno s aktivitami part nebo rodinných klanů. (Hulinský, 2010)

Mravnostní delikvence je uvedena v Hlavě III., zvláštní části trestního zákona konkretizovaná trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, podle § 185 - § 193 zákona číslo 40/2009 Sbírky. Za zvlášť nebezpečné jednání v oblasti mravnosti se považují trestné činy znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití, soulož mezi příbuznými, kuplířství, prostituci ohrožující mravní vývoj dětí, šíření pornografie, výrobu a jiné nakládání s dětskou pornografií a zneužití dítěte k výrobě pornografie. (Trestní zákoník, 2010)

Jednou z motivací delikvence mladistvých může být jejich malé právní vědomí, nebo představa, že je možné brát právo do svých rukou. V pozadí různých útoků se objevují takové motivy, jako potrestání nepoctivce, odplata za více či méně rasistické chování, msta za to, že má někdo nezasloužený zisk či majetkové výhody, nebo se chová nějak asociálně. Braní práva do vlastních rukou je hodně registrováno u majetkových případů, při různých společných platbách účtů v restauracích, někdy vrácení dluhu s požadavkem 100% úroku, tedy za 200,-Kč již 400,-Kč a když dojde k odmítnutí, řeší se daná věc fyzicky. Dalším prvkem odplaty může být stav, kdy útočník neútočí jako první, ale jeho čin je opožděnou obranou někoho, nebo něčeho, specifickým narováním toho času poškozeného.

Podobně bývá útok mladistvých charakterizován nedůvěrou v legální prostředky prosazení práva či neschopností tyto aplikovat. Klima k takovému řešení pak podporují i media, zvláště se zvýrazněním bezzubosti a pomalosti řešení problémů příslušnými orgány ochrany práva. V takovéto situaci se zvláště intelektově nízkým útočníkům zdá jejich chování vcelku ospravedlnitelné. (Večerka, Holas, Štěchová, Diblíková, Neumann, 2004)

V předchozím textu jsme se zmínili o tom, že delikvence mladistvých má nejednou své kořeny v pocitu majetkové nerovnosti a v případné frustraci nemožnosti užívat majetkových statků podle svých představ. V těchto situacích bývají nezletilci a mladiství zvláště citliví a složitosti nastávají, když jim majetnější spolužáci nechtějí své drahé věci půjčovat, což si často vysvětlují jako vytahování, výsměch, případně i jako provokaci. Agresivní reakce se ovšem může vázat na osobnostní poruchu, a to buď vrozenou, nebo nesprávnou výchovou získanou.

Pro představu uvedeme příklad autorů (Večerka, Holas, Štěchová, Diblíková, Neumann, 2004, s. 68.)

„Mladistvý sedmnáctiletý si chtěl půjčit od svého šestnáctiletého známého malý motocykl, ten poprvé souhlasil a motocykl mu půjčil. Podruhé mu již nechtěl motocykl půjčit. Sedmnáctiletého mladistvého to rozčílilo a bez varování napadl údery pěstí do obličeje a kopanci do těla majitele motocyklu. Napadení se obešlo bez vážnějších následků. Útočník je podle hodnocení z učiliště agresivní, impulzivní, slovně i fyzicky napadá své spolužáky. Není záznam, že by tento mladík byl někdy s těmito příznaky vyšetřen odborníkem. V minulosti byl však řešen pro přestupek proti občanskému soužití (drobné ublížení na zdraví) a trestán pro krádež.“

V některých případech lze v kauzách nalézt prvky tak zvané zhrzené lásky. Mladí lidé velmi afektivně prožívají své první milostné zkušenosti, jejich mladický, často ne zcela odpovědně prožívaný vášnivý vztah se někdy změní ve stejně silně prožívanou nenávist v případě jeho ukončení. Setkáváme se i s nebezpečím z nařčení z pohlavního zneužívání, nebo využití trestního práva k různě dobře maskované pomstě.

Motivace delikventního jednání mladistvých má často svůj skupinový a partnerský podtext, znaky jistého boje o místo na slunci. Pod vlivem romantických představ v boji o subjektivně definovanou čest a pozici ve skupině jsou mladiství ochotni podstoupit mnohé, často i takové věci, které by je bez diváckého zájmu skupiny vrstevníků nebo bez přítomnosti partnerky ani nenapadly. Partnerky těchto mladistvých mužských delikventů vůbec bývají často přímými či nepřímými inspirátorkami protiprávního jednání. Dochází zde ke společným romantickým útekům z domova, ale cestou těmto nezletilcům dojdou peníze a prostředky si opatří nějakou trestnou činností. Rovněž může dojít ke zraněním, když se po vzoru svých hrdinů snaží cestovat mezi vagony vlaku a rovněž se mohou stát oběťmi trestné činnosti při stopování vozidel.

3.3 Vandalství

Slovo vandalství je odvozeno od slova vandal, což značí „*bezohledný, surový, barbarský ničitel*“ (Klimeš, 1985, s. 765). V pozadí delikvence mladistvých stojí velmi často nuda a nesprávné využití volného času spojené s potřebou odreagovat se. Mladí lidé pak vymýšlejí různé způsoby zviditelnění, které jsou na pomezí hry, dobrodružných představ o volnosti o svobodě bez příkazů a touhy po volných finančních prostředcích. Mnohdy v zajetí dobrodružné hry bezohledně zničí vše, co jim přijde do cesty. Může se jednat o dětská hřiště, o zastávky prostředků hromadné dopravy, dopravní značení, dokonce někdy dochází i k demolování zaparkovaných vozidel, sloupů veřejného osvětlení, odpadkových košů, laviček v parcích a podobně. (Večerka, Holas, Štěchová, Diblíková, Neumann, 2004,)

3.4 Sprejerství

Mezi další druh delikvence z nudy můžeme s jistými výhradami počítat i vandalské činy sprejerů. Sprejerství je záležitost, která nemá žádnou delší tradici, můžeme říci, že v našich zemích se vyskytuje teprve asi dvacet let. Sprejer je podle slovníku cizích slov člověk, který používá sprej, se kterým pracuje. Fenomén sprejerství má ovšem různé podoby a delikventi tohoto druhu jednání se často od sebe velmi významně odlišují. Někdy jde spíše o formu vandalismu s cílem ničit, a tím se realizovat, sebevyjádřit, odreagovat, upozornit na sebe a v konečné fázi se bavit. Jindy jde však o pokus o identifikaci s jistými názorovými či uměleckými směry, skupinami či idejemi mladé generace, o vyjádření určité skupinové solidarity, sounáležitosti nebo také vzdoru. Sprejerství jako náplň volného času v sobě skrývá i určitý náboj adrenalinu, jsou zde zahrnuty prvky hry, kreativity a romantického dobrodružství. Někteří sprejeři se maskují, aby je náhodní chodci nepoznali, nebo v rámci jakéhosi utajení odbíhají v noci z bytu svých rodičů, když všichni spí. Rodiče v drtivé většině vůbec netuší, že jejich děti v noci nejsou doma a baví se tímto způsobem.

Zásadní charakteristikou závadového jednání mládeže je skupinovitost. Můžeme dokonce tvrdit, že samostatně operující mladistvý pachatel je spíše zvláštností. Typickou strukturou jsou dvojice a větší skupiny. Tyto skupiny ještě nemají organizovanou podobu a není zde dodržována hierarchie, tuto podobu známe u skupinové trestné činnosti dospělých. Pro mládež jsou obvyklé party, vyznávají určité společné hodnoty, tráví spolu volný čas a pro tyto své aktivity někdy asociálním způsobem získávají i finance.

3.5 Toxikomanie

Toxikomanie = drogová závislost, fyzická nebo psychická závislost na užívání omamných nebo psychotropních látek. (Ottova encyklopedie, 2004) Závažným problémem je rovněž skupinové zneužívání toxických látek a jejich rozšiřování mezi mladistvé. Společná toxikomanická dobrodružství se stávají prvkem centrálního zájmu společných aktivit, pomáhají tvořit partu a nejde tady jen o společný pocit při požívání těchto látek, ale na základě těchto zážitků vznikají i nová přátelství a jakási bratrství. Aspekt společného fetování však není při objasňování motivace delikvence zohledněn. Vzhledem k nízkému věku uživatelů psychotropních látek hrozí, že tito se mohou stát na látkách závislími. Navíc je dalším aspektem šíření nakažlivých chorob, které je umožněno tak zvaným

bratrským kolováním jehly. Dochází tak k přenosu žloutenky nebo HIV. V pozadí mnohých delikventních jednání mladistvých je nejtradičtější a také nejdostupnější droga, kterou je alkohol. V našich zemích je alkohol společensky tolerovanou drogou, a to i v některých rodinách s malými dětmi, kde se sklenice piva nepovažuje za alkohol, ale lék na správné trávení. Zákaz podávání alkoholu mladistvým je v provozovnách dodržován jen sporadicky a jak již bylo uvedeno v rodinách je často podávání alkoholu spojeno se společenskými událostmi a je mladistvým tolerováno.

Tady můžeme uvést, že většina deliktů spáchaných ve stavu intoxikace alkoholem nebo jinými psychotropními látkami je výrazně afektivní povahy.

3.6 Trestná činnost páchaná na dětech

Zvláštní kapitolou v trestní delikvenci páchané na mládeži představuje trestná činnost páchaná na dětech.

Hovoříme-li o trestné činnosti páchané na dětech, nejčastější formou je týrání, kdy jsou postiženy děti v kojeneckém a batolecím věku a zpravidla končí smrtí dítěte. Většinou k tomu dochází za použití násilí. Často trýznitel používá jako nástroj svou ruku, pěst, hřbet ruky, ale též kopnutí. Žádné zranění nemusí být na první pohled patrné, dítě je čisté a dobře živené. Až při pozornější prohlídce dítěte jsou patrné krevní podlitiny. Úrazové změny jsou zjištěny až při pitvě. (Chmelík a kol., 2005) Nejčastěji jde o jejich týrání nebo jinou násilnou činnost, které se dopouštějí jak rodiče, tak i nezletilí sourozenci, případně osoby, kterým je dítě svěřeno do péče.

Dále hovoříme o ohroženém dítěti, kdy můžeme říci, že jde o nedostatečnou péči o dítě, kdy může být dítě ohroženo nedostatkem potravin, tekutin, zanedbáním základních hygienických pravidel, celkovým přehřátím nebo podchlazením. Toto vše může vést k obrovským zdravotním problémům, nebo až k smrti. (Chmelík a kol., 2005).

Jako další můžeme uvést únos dítěte, kdy pachatel tímto svým jednáním brání oprávněné osobě pečovat o osobu svěřenou. V tomto případě není rozhodující souhlas unesené osoby s tímto skutkem. Setkáváme se s případy, kdy po rozpadu manželství dochází k únosům dětí mezi manžely. (Chmelík a kol., 2005)

V dnešní době touhy po dokonalosti se setkáváme i s podáváním anabolických látek mládeži. Anabolika jsou látky, které v organismu zajišťují nebo podporují anabolické

pochody. To jsou takové reakce, při kterých vznikají z látek jednodušších látky složitější, zajišťují tvorbu svalové hmoty, zlepšují výkon. Mezi přírodní anabolika řadíme mužské pohlavní hormony, je-li jich nedostatek, jsou nahrazovány syntetickými testosterony. Jako pozitivum vidíme nárůst svalové hmoty, ale negativním jevem je křehkost tkání, která se snadněji může poškodit natržením až přetržením, dalším nebezpečím při nekontrolovaném podávání je velké nebezpečí vzniku rakoviny prostaty, vážné poškození jater a urychlení sklerotických pochodů. U žen je nebezpečí ještě větší, neboť může vést až ke změně sexuální orientace. Pro osoby mladší osmnácti let jsou velmi nebezpečné, protože povzbuzují agresivitu a vedou k zastavení růstu a zpoždování vývoje jedince. Také u těchto mladých lidí způsobují vážné poruchy činnosti jater a poškození mozkových cév (Chmelík a kol., 2005).

V dnešní moderní době stále více lidí využívá služeb internetu, uvedeme zde příklad, kdy se jedná o závažný druh delikvence zneužívání dětí prostřednictvím internetu:

Produkce ilegálního videomateriálu

Videomateriál byl převážně pořizován na Ukrajině, kde hlavní podezřelý, Ital, deklaroval svůj podnik jako fotostudio. Další filmy byly natočeny v Nizozemsku, konkrétně sekvence s dětmi dále zmíněného Belgičana.

Rodiny dětí dostávaly zapláceno za to, že poskytly své děti filmovému producentu. Výše peněžitého obnosu byla závislá na ekonomických poměrech rodin. Ukrajinské a ruské rodiny dostávaly méně peněz než Belgičan, který půjčoval své vlastní děti – dcery. Také dívky dostávaly menší peněžité obnosy, aby jako „modelky“ byly ochotny zaujmout potřebné sexuální pozice. Producent získával oběti i cestou inzerátů v novinách a reklam fotostudia na různých místech, např. v parcích. Mladá děvčata na Ukrajině bývala oslovena domácím verbířem v mateřském jazyce na ulici, když šla s matkou na nákup nebo z nákupu. Jedním z prvních kritérií výběru dívenky byl její fyzický vzhled a přibližný věk. Současně pachatel odhaloval i charakter dívenky podle toho, zda projevovala samostatnost, nebo se podřizovala matce apod. pachatel si dělal obrázek i o ekonomických poměrech matky, podle jejího oblečení a realizovaných nákupů.

Domácí verbíř se představoval jako „oficiální“ místní zástupce producenta, kterým je známý umělecký fotograf ze zahraničí. Zvláště zdůrazňoval, že tento fotograf by rád spolupracoval s „hezkými mladými děvčaty“ a že sám vystupuje pouze jako prostředník,

protože cizí fotograf nezná jejich mateřský jazyk. Matkám děvčat vždy vysvětloval, že fotograf plánuje uveřejnění knihy fotografií s vyobrazením děvčat jako modelek z jejich země.

Verbíř projevoval zájem o spolupráci s jejich dcerami a ptal se matek, zda jsou ochotny i ony ke spolupráci. Dodával, že to může být pro dcerku nejen zábavou, nýbrž i možností, jak si vydělat trochu peněz a připravit se na kariéru budoucí modelky. V tomto stádiu získávání dívenky k fotografování se nemluvalo nikdy o snímcích nahého těla. Matka byla požádána o číslo telefonu, aby se mohla uskutečnit „oficiální“ schůzka. Pokud matka naznačila zájem, byla pozvána do nedalekého baru k bližšímu vysvětlení. Již zde nebo později ve fotostudiu jí bylo ukázáno fotoalbum s fotografiemi oblečených děvčat. Pokud matka potvrdila kvalitu těchto snímků, bylo jí ukázáno několik cudných fotografií nahých děvčat se zdůrazněním umělecké hodnoty těchto snímků. Nikdy však nebyly ukázány snímky, z nichž by bylo zřejmé zneužívání dětí.

Pokud matka měla pochybnosti ohledně snímků nahých děvčat, byla ujištěna, že její dcera bude mít vždy kontrolu nad situací během fotoshootingu. Fotograf vždy zdůrazňoval, že pořízení snímků bude pro dívku důležitým krokem na cestě do světa módy.

Pokud matka souhlasila, byla jí nabídnuta smlouva na tři fáze focení. První fotografie byly testovací a sloužily k nastavení osvětlení a kamery. Dívka byla zcela oblečená a v doprovodu matky, která tak získávala důvěru v profesionalitu fotografa.

Pokud byla matka spokojená, provedlo se druhé fotografování, během kterého fotograf navrhl pořídit také fotografii nahé dívky. Protože matka již obdržela slíbený peněžitý obnos, býval tím redukován její případný nesouhlas. A protože i dívka jako fotomodelka již dostala další peněžitou odměnu, docházelo nejen ke druhému, ale často i ke třetímu fotografování, j.t. pořízení série snímků nahého těla v různých sexuálních pozicích.

Italský producent organizoval rozšiřování ilegálních videosnímků na sedmi různých webových stránkách. Na web.stránce, která sloužila k získávání děvčátek pro jeho filmy ukazoval několik snímků s mladičkými dívkami. Zákazníci mohli získat videa poštou, jako DVD, nebo si je mohli stáhnout z web. stránek, resp. zákazník mohl obdržet heslo a vstoupit tak do uzamčené databáze.

Analýzou případu bylo zjištěno, že produkce videozáznamů se postupně vyvíjela až k tvrdému pornu. Důkazem toho bylo zejména video ukazující, jak belgický pachatel

pohlavně zneužívá své vlastní dcery. Producent totiž zjistil, že videa s tvrdým pornem jsou žádanější a jeho zisky vyšší. Jeho zákazníci pocházeli ze všech společenských vrstev: učitelé, trenéři fitness, příslušníci armády, podnikatelé, nezaměstnaní a jiní. Většina z nich byla sběrateli dětské pornografie a osobami na ní již závislími.

Zákazníci si mohli objednávat videofilmy „na míru“, tj. v jakých pozicích chtějí nahé dívky vidět. Někteří zákazníci tohoto producenta se přiznali, že se v minulosti sami dopustili pohlavního zneužívání dětí a to i vlastních.

(Protivínský, 2009)

Výše uvedeným příspěvkem poukazujeme na nebezpečnost nejen páchání delikvence dětmi a mladistvými, ale nelze opomenout vysoké nebezpečí při páchání zvláště závažných deliktů na dětech, které nesou následky po celý svůj život. Je nepřijatelné a nanejvýš nezodpovědné, aby zákonní zástupci, to znamená rodiče a jim na roveň postavení umožňovali, schvalovali, případně podněcovali mladé lidi k protispolečenské činnosti.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÝ CÍL

V praktické části se zabýváme negativními projevy žáků ve škole z pohledu pedagogů, kteří se v odpovědích na otázky v dotazníku č. 1 - 8 vyjadřují. **Hlavním cílem** je zjistit, zda opatření přijatá školou vedou ke snížení, nebo ke stagnaci negativních jevů a delikvence mládeže a má-li na to vliv spolupráce s institucemi a rodiči. Vzhledem k významu rodiny pro výchovu nás zajímá pohled pedagogů na tuto skutečnost v současnosti, na což reagují otázky v dotazníku č. 9 - 16. sociální otázka je cílem otázek č. 17 - 19.

4.1 Výzkumné hypotézy

První hypotézou je domněnka, že škola v případech projevů negativního chování spolupracuje v první řadě s pracovníky sociálně právního odboru dětí a to asi tak z 50 %, v další řadě pak se zdravotnickými zařízeními 20%, s obecní policií 10%, Policií České republiky 10% , se zástupci církve 10% a že spolupráce s těmito orgány bude hodnocena jako úspěšná.

Druhou hypotézou je účinnost opatření přijatých školami, kdy se lze domnívat, že tato bude úspěšná z 75% a 25 % patří k neúspěchu.

Třetí hypotézou je vliv rodiny na negativní chování dětí ve škole, kdy se domníváme, že je pozitivní ze 70%. Ve 30% jde o vliv jiný, domníváme se rovněž, že rodiče netolerují negativní jednání dětí

Poslední hypotéza se zabývá pohledem na sociální rozdíly mezi dětmi ve školách, kdy naše hypotéza byla nakloněna tomu, že sociální rozdíly ve školách mezi dětmi nejsou, nebo pouze v malé míře.

4.2 Použitá výzkumná metoda

Pro získání informací byla využita kvantitativní metoda, při níž bylo ke sběru dat použito dotazníku, který je nejčastější formou zjišťování údajů. Obsahem bylo 19 otázek, které byly formulovány jako uzavřené, kdy měl respondent možnost vybrat si pouze jednu z uvedených odpovědí, a jedna otázka byla otevřená s možností odpovědi.

4.3 Znění dotazníku

- 1) S kterým orgánem v případě zjištění negativních jevů ve škole je spolupráce nejefektivnější?
 - a) Obecní policie
 - b) Policie České republiky
 - c) Odbor sociálně právní ochrany dětí
 - d) Zdravotnické zařízení
 - e) Církev
- 2) Jak hodnotíte tuto spolupráci?
 - a) Je na velmi dobré úrovni
 - b) Je pouze formální
 - c) Není uspokojivá
- 3) Jaká jsou ve vaší škole opatření v otázce drobných krádeží?
.....
- 4) Jsou podle vás tato opatření dostatečně účinná?
 - a) Ano
 - b) Ne
- 5) Kdo podle Vás více ovlivňuje pohled dětí na kriminalitu
 - a) Rodiče
 - b) Škola
 - c) Média
 - d) Vrstevníci
- 6) Řešíte v současné době ve škole problémy se šikanou?
 - a) Ano
 - b) Ne

-
- 7) Jsou učitelé proškoleni, jak postupovat při odhalení šikany?
- a) Ano
 - b) Ne
- 8) Domníváte se, že je otázka šikany zlehčována?
- a) Ano
 - b) Ne
- 9) Domníváte se, že spolupráce rodičů dětí s rizikovým chováním s pracovníky školy je dostatečná?
- a) Ano
 - b) Ne
- 10) Domníváte se, že rodiče tolerují bezdůvodnou absenci dětí ve školní výuce?
- a) Ano
 - b) Ne
- 11) Myslíte si, že společnost považuje obecně neomluvenou absenci žáků ve škole za malý prohřešek?
- a) Ano
 - b) Ne
- 12) Věnuje se škola aktivně protidrogové prevenci?
- a) Ano
 - b) Ne
- 13) Setkali jste se ve vaší škole s problémem, kdy žáci užívali alkohol, nebo psychotropní látky?
- a) Ano
 - b) Ne

- 14) Řeší vaše škola v současné době problémy žáků s užíváním alkoholu a psychotropních látek?
- a) Ano
 - b) Ne
- 15) Myslíte si, že v rodinách je tolerována konzumace alkoholu, byť v malých dávkách nezletilými dětmi?
- a) Ano
 - b) Ne
- 16) Myslíte si, že problémy s užíváním alkoholických nápojů a návykových látek mají vzestupnou tendenci, stagnují, jsou na ústupu?
- a) Vzestupná tendence
 - b) Stagnace
 - c) Ústup
- 17) Ovlivňuje podle vás dnešní konzumní kultura mládež ve vztahu:
- a) Způsobu života
 - b) Volnočasovým aktivitám
 - c) Násilí
 - d) Pozitivní vztah člověka k člověku
- 18) Jsou ve vaší škole zjevně patrné sociální rozdíly mezi dětmi?
- a) Ano
 - b) Ne
- 19) Jsou ve vaší škole případy sociálního vyloučení dětí z kolektivu v důsledku chudoby?
- a) Ano
 - b) Ne

4.4 Výzkumný vzorek

Výzkum byl realizován na sedmi školách Moravskoslezského kraje. Jednalo se školy základní v Ostravě, Karviné, Hukvaldech a Orlové, tyto školy jsou vzájemně srovnatelné. Výzkumný vzorek tvořili učitelé těchto škol bez rozdílu pohlaví a věku. Všechny dotazníky jsem doručila osobně v předem domluveném termínu a po předchozím souhlasu s vedením dané školy. Dotazníky byly anonymní. Předáno bylo 100 kusů anonymních dotazníků, z nichž se vrátilo zpět 96.

Před samotným sestavením dotazníku jsem se obrátila na ředitelku jedné ze základních škol s dotazem na delikvenci žáků a případná opatření ze strany školy. Paní ředitelka projevila přání, aby tento problém byl zkoumán z pohledu pedagogů s ohledem na vztahy rodičů a školy, orgánů a školy, sociální situaci žáků ve škole a okrajově se zmínila i o otázce chudoby. Po sestavení dotazníku projevila přání o sdělení výsledků výzkumu, kdy se domnívá, že těchto výsledků může být použito v praxi ke zlepšení celkové situace v uvedených aspektech ve škole.

4.5 Způsob zpracování

Ke zpracování bylo použito metod popisné statistiky formou relativních četností u jednotlivých položek dotazníku.

4.6 Rozbor a vyhodnocení získaných dat

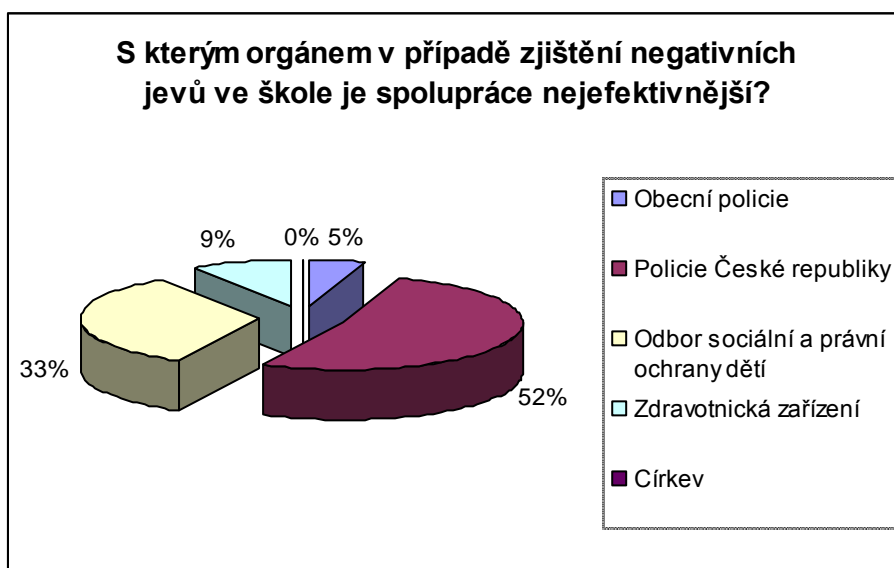
Rozborem a vyhodnocováním všech odpovědí v dotazníku byly zjištěné výsledky pro přehlednost zaneseny do tabulek, které jsou doplněny krátkým komentářem a potvrzením nebo vyvrácením hypotéz.

Otázka č. 1

S kterým orgánem v případě zjištění negativních jevů ve škole je spolupráce nejefektivnější?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Obecní policie	5	5%
Policie České republiky	50	52%
Odbor sociální a právní ochrany dětí	32	33%
Zdravotnická zařízení	9	9%
Církev	0	0%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 1

Graf číslo 1

Data uvedená v tabulce č. 1, graf č. 1 nám sdělují informace o tom, se kterými orgány je spolupráce pracovníků škol v případech delikventního chování žáků nejčastější.

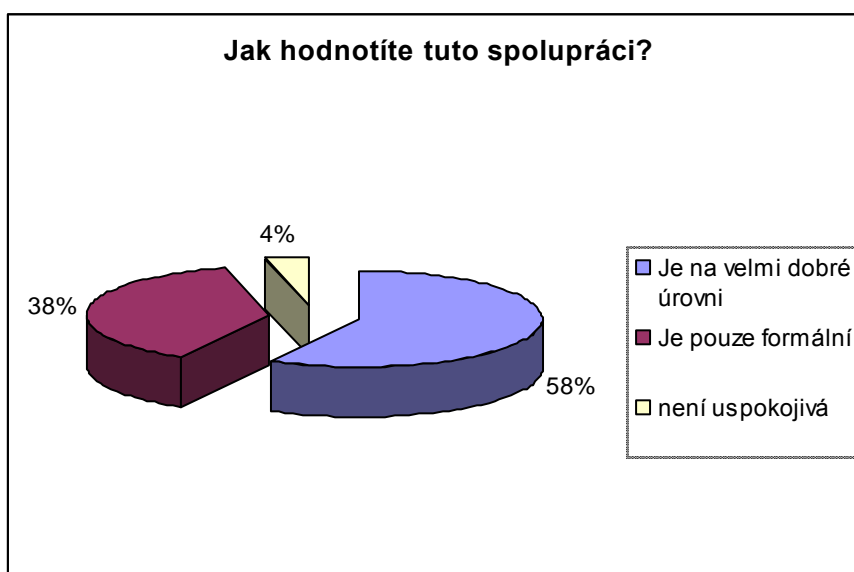
Nepotvrdila se hypotéza o tom, že orgán, se kterým v případě delikvence spolupracují školy je odbor sociálně právní ochrany dětí, neboť tuto spolupráci uvádí jako nejlepší 33% respondentů, naproti tomu 52% uvádí jako nejčastější spolupráci s Policií České republiky, pouze 9% se zdravotnickými zařízeními a 5% s obecní policií. Největším překvapením bylo, že se zástupci církve spolupracuje 0% proti předpokládaným 10%.

Otázka č. 2

Jak hodnotíte tuto spolupráci?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Je na velmi dobré úrovni	56	58%
Je pouze formální	36	38%
není uspokojivá	4	4%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 2

Graf číslo 2

Tabulka číslo 2, graf č. 2 nás informuje o úrovni spolupráce s orgány, která je z pohledu pracovníků školy z 58% na velmi dobré úrovni, z 38% na úrovni formální a ze 4% není uspokojivá, což potvrdilo hypotézu o spolupráci s orgány.

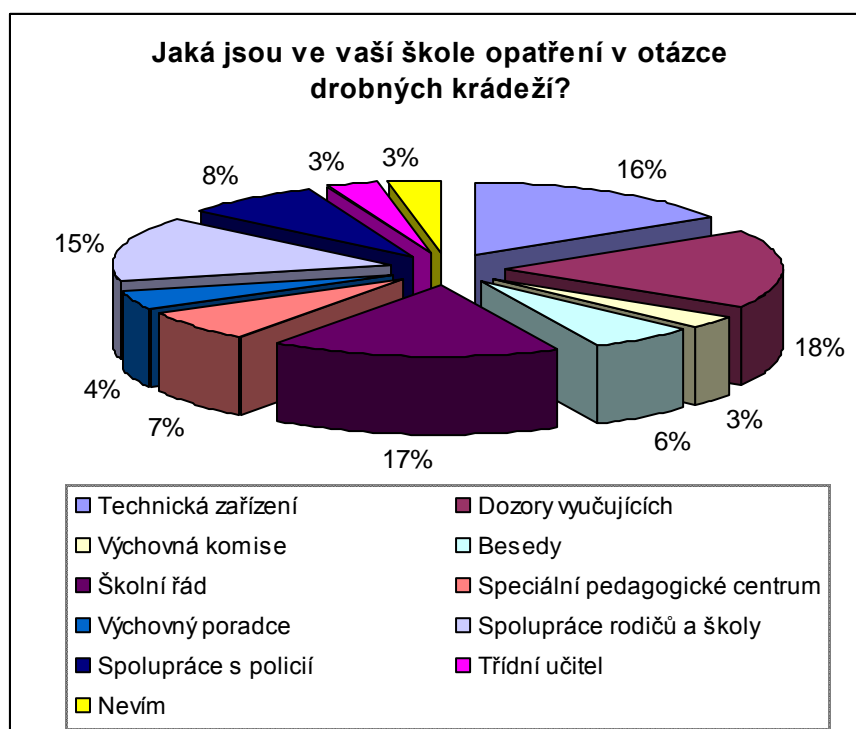
Otázka č. 3

Jaká jsou ve vaší škole opatření v otázce drobných krádeží?

	Absolutní četnost	Relativní četnost

Technická zařízení	15	16%
Dozory vyučujících	17	18%
Výchovná komise	3	3%
Besedy	6	6%
Školní řád	16	17%
Speciální pedagogické centrum	7	7%
Výchovný poradce	4	4%
Spolupráce rodičů a školy	14	15%
Spolupráce s policií	8	8%
Třídní učitel	3	3%
Nevím	3	3%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 3

Graf číslo 3

V tabulce č. 3, graf č. 3 na dotaz o opatření provedených ve škole v otázce drobných krádeží odpovědělo nejvíce dotázaných a to 18% osob, že škola řeší tuto otázku pomocí dozorů učitelů na chodbách a v šatnách. 16% dotázaných sdělilo, že jejich škola je vybavena technickým zařízením, což je kamerový systém na chodbách a systém kvalitních zámek a dodržování klíčového řádu. 15% respondentů sdělilo, že v této otázce úzce spolupracuje škola s rodiči a případné situace řeší společně, 8% dotázaných sdělilo, že

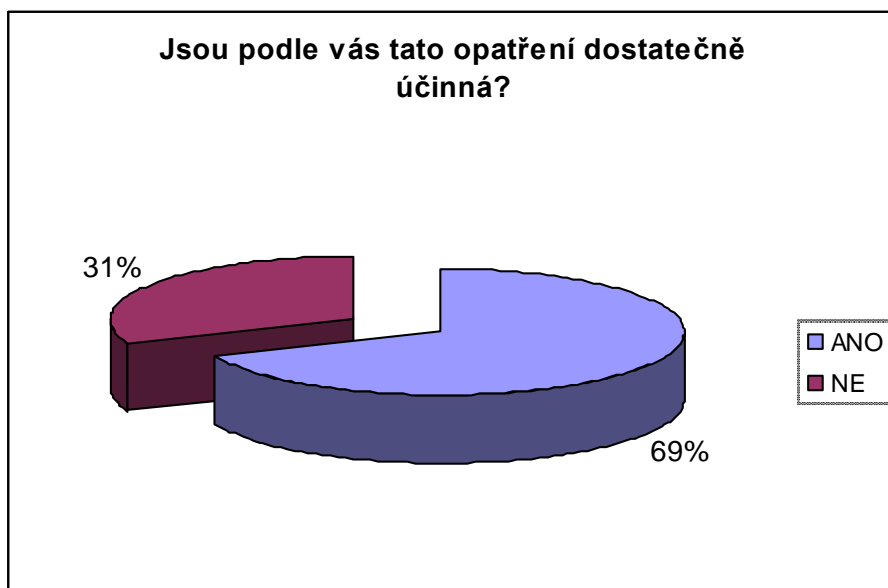
spolupracují s policií, pokud ke krádežím již dojde, v 6% odpovědích bylo uvedeno, že jako prevenci pořádá škola besedy na toto téma, 7% respondentů uvedlo spolupráci s speciálním pedagogickým centrem, ve 4% případech byla uvedena spolupráce s výchovným poradcem školy, 3% odpovědí byly, že věc řeší výchovná komise, třídní učitel a 3% odpovědí byly, že dotázané osoby neví, jak je celá situace ve škole řešena. Zde se opět nepotvrdila hypotéza o spolupráci s odborem sociálně právním pro ochranu dětí, neboť z těchto odpovědí plyne, že si školy hledají a nacházejí vlastními silami.

Otázka č. 4

Jsou podle vás tato opatření dostatečně účinná?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	66	69%
NE	30	31%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 4

Graf číslo 4

Tabulka č. 4, graf č. 4, kdy jde o odpověď na otázku, zda-li jsou opatření účinná, je proti hypotéze o 6% nižší, ale i tak je procento úspěšnosti ve výši 69% velmi pozitivní. Můžeme tedy považovat toto hodnocení za potvrzení hypotézy o úspěšnosti a účinnosti opatření škol proti negativním jevům.

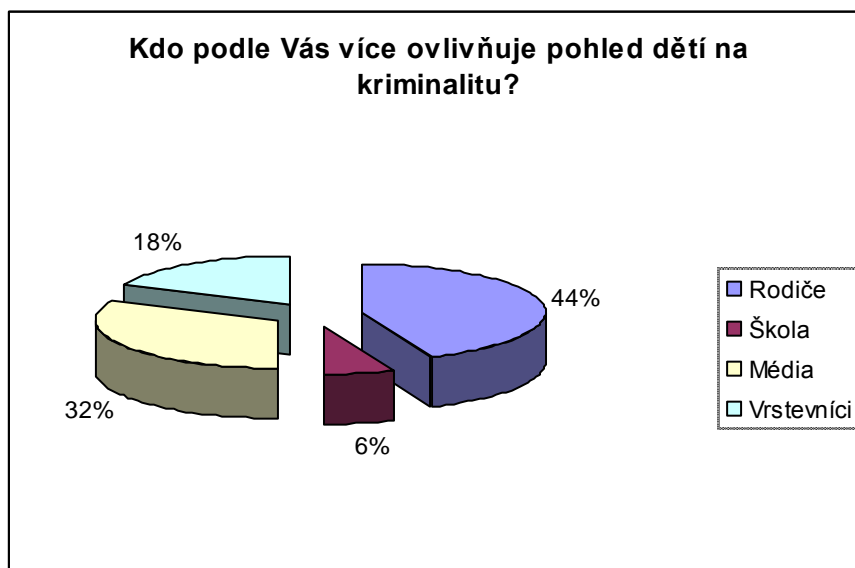
Otázka č. 5

Kdo podle Vás více ovlivňuje pohled dětí na kriminalitu

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rodiče	42	44%
Škola	6	6%
Média	31	32%
Vrstevníci	17	18%

Celkem	96	100%
---------------	-----------	-------------

Tabulka číslo 5

Graf číslo 5

V otázce číslo 5, tabulka č. 5, graf č. 5 byla hypotéza potvrzena, neboť 44% respondentů uvedlo, že nejvíce pohled dětí na kriminalitu ovlivňují rodiče, což jsme předpokládali, neboť víme, že rodina a hlavně rodičovská výchova je základem. Těsně za rodičovskou autoritou jsou média a to 32%, přičemž víme, že různé filmy plné hrubého násilí, pornografie, neúcty k životu a rasové nesnášenlivosti jsou dostupné dokonce i v dopoledních hodinách na různých kanálech televizorů ovlivňují chápání světa a života dětí a tady jen zmíním dostupnost internetových stránek. Škola podle odpovědí ovlivňuje pohled dětí na násilí ze 6% a vrstevníci z 18%. Hypotéza o vlivu rodina na děti se tedy potvrdila.

Otázka č. 6

Řešíte v současné době ve škole problémy se šikanou?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	33	34%
NE	63	66%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 6

Graf číslo 6

Na otázku číslo 6, tabulka č. 6, graf č. 6 týkající se řešení problému se šikanou ve škole odpovědělo 34% dotázaných osob, že se v současné době tímto problémem zabývají. 66%3 osob uvedlo, že v současné době problém šikany ve škole neřeší. To vše svědčí o úspěšnosti opatření ve škole.

Otázka č. 7

Jsou učitelé proškoleni, jak postupovat při odhalení šikany?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	84	88%
NE	12	13%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 7

Graf číslo 7

Velmi pozitivní se jeví vyhodnocení tabulky č. 7, graf č. 7, ve které uvádí 88% respondentů, že jsou proškoleni o postupu při odhalování šikany, pouze 13% osob uvedlo, že proškoleni nejsou. Hypotéza se tedy potvrdila.

Otázka č. 8

Domníváte se, že je otázka šikany zlehčována?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	27	28%
NE	69	72%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 8

Graf číslo 8

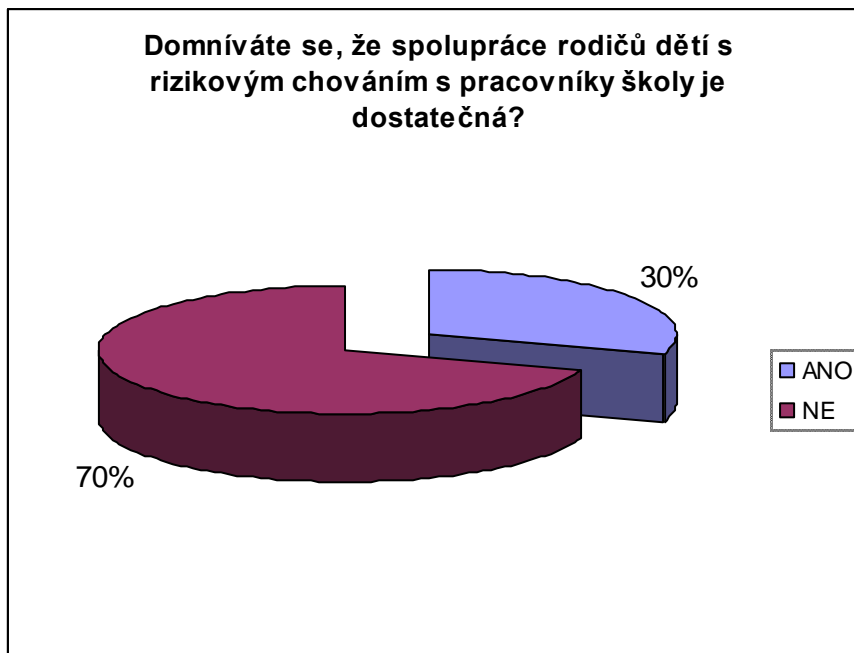
V tabulce č. 8, graf č. 8 je uveden výsledek dotazu na otázku číslo 8, zda se dotázaní domnívají, že je otázka šikany zlehčována a odpověď byla v 72% případech negativní, pouze 28% osob se domnívalo, že šikana je zlehčována. Hypotéza o působení opatření školy se potvrdila.

Otázka č. 9

Domníváte se, že spolupráce rodičů dětí s rizikovým chováním s pracovníky školy je dostatečná?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	29	30%
NE	67	70%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 9

Graf číslo 9

V otázce číslo 9, tabulka č. 9, graf č. 9 se hypotéza nepotvrdila, neboť 70% dotázaných uvedlo, že spolupráce rodičů v případech dětí s rizikovým chováním je nedostatečná a pouze 30% respondentů uvedlo, že je dostačující. Vycházeli jsme z předpokladu, že rodiče netolerují negativní jednání dětí a proto v rámci snahy o nápravu spolupracují se školou.

Otázka č. 10

Domníváte se, že rodiče tolerují bezdůvodnou absenci dětí ve školní výuce?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	68	71%
NE	28	29%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 10

Graf číslo 10

Ani při vyhodnocení otázky číslo 10, tabulka č. 10, graf č. 10 nebyla hypotéza správná, neboť jsme předpokládali snahu rodičů o správnou výchovu, přitom však 71% dotázaných sdělilo, že se domnívají, že bezdůvodnou absenci rodiče dětem tolerují, pouze 29% dotázaných uvedlo, se domnívají o netoleranci rodičů k neodůvodněné absenci ve vyučování.

Otázka č. 11

Myslíte si, že společnost považuje obecně neomluvenou absenci žáků ve škole za malý prohřešek?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	82	85%
NE	14	15%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 11

Graf číslo 11

Z vyhodnocení tabulky č. 11, graf č. 11 u otázky číslo 11 vyplývá, že 85% dotázaných si myslí, že společnost neomluvenou absenci dětí považuje za malý prohřešek, 15% osob si myslí, že tomu tak není. V podstatě je situace stejná jako u hodnocení minulé otázky tolerance bezdůvodné nepřítomnosti ve vyučování. Hypotéza se tedy nepotvrdila.

Otázka č. 12

Věnuje se škola aktivně protidrogové prevenci?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	92	96%
NE	4	4%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 12

Graf číslo 12

Vyhodnocením tabulky č. 12, graf č. 12, otázka číslo 12, kdy je dotaz směřován na aktivní protidrogovou prevenci škol, se potvrdila hypotéza o účinných opatření škol, které preventivně působí na žáky, aby omezila nežádoucí jevy.

Otázka č. 13

Setkali jste se ve vaší škole s problémem, kdy žáci užívali alkohol, nebo psychotropní látky?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	64	67%
NE	32	33%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 13

Graf číslo13

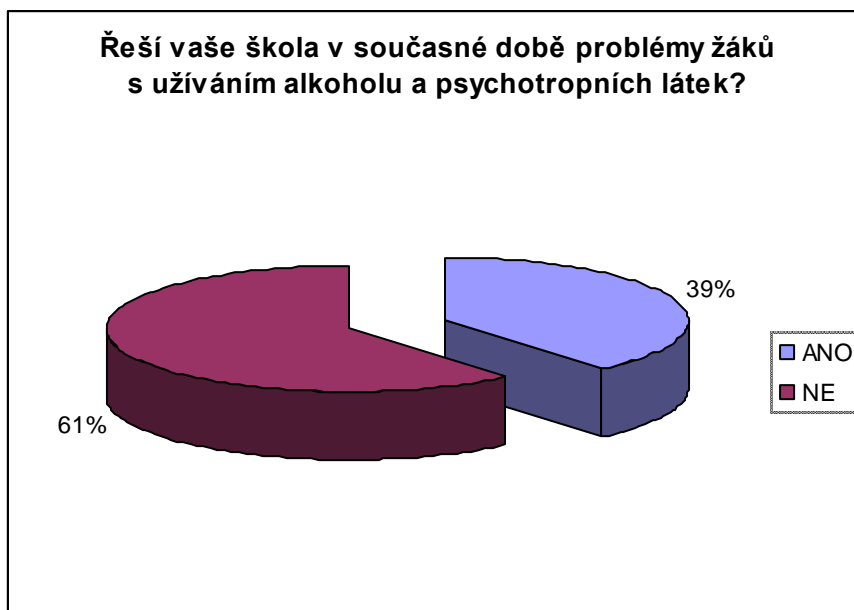
Na otázku číslo 13, tabulka č. 13, graf č. 13 byly vyhodnoceny odpovědi na otázku týkající se problému s užíváním alkoholu. Zde se hypotéza nepotvrdila, neboť 67% dotázaných sdělilo ve své odpovědi, že se setkala s tímto problémem.

Otázka č. 14

Řeší vaše škola v současné době problémy žáků s užíváním alkoholu a psychotropních látek?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	37	39%
NE	59	61%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 14

Graf číslo 14

Vyhodnocením odpovědí na otázku č. 14, tabulka č. 14, graf č. 14 bylo zjištěno, že 39% respondentů uvádí řešení problému užívání alkoholu a psychotropních látek v současné době ve škole a 61% respondentů uvedlo, že v současné době tyto problémy ve škole neřeší. Tady je hypotéza částečně potvrzena, neboť se domníváme, že díky preventivnímu působení na školách je stav proti minulosti lepší.

Otázka č. 15

Myslíte si, že v rodinách je tolerována konzumace alkoholu, byť v malých dávkách nezletilými dětmi?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	84	88%
NE	12	12%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 15

Graf číslo 15

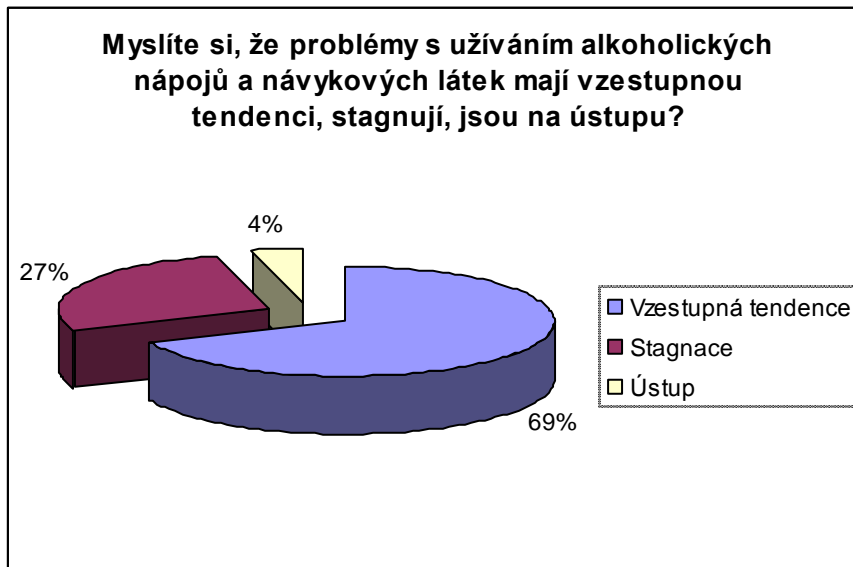
Tabulka č. 15, graf č. 15 k otázce číslo 15 uvádí informace týkající se otázky konzumace alkoholu nezletilými dětmi v rodinách. Hypotéza o vlivu rodiny na děti, kdy rodina netoleruje nežádoucí jevy se nepotvrdila, neboť 88% respondentů odpovědělo, že v rodinách je tolerována konzumace alkoholu dětmi.

Otázka č. 16

Myslíte si, že problémy s užíváním alkoholických nápojů a návykových látek mají vzestupnou tendenci, stagnují, jsou na ústupu?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vzestupná tendence	66	69%
Stagnace	26	27%
Ústup	4	4%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 16

Graf číslo 16

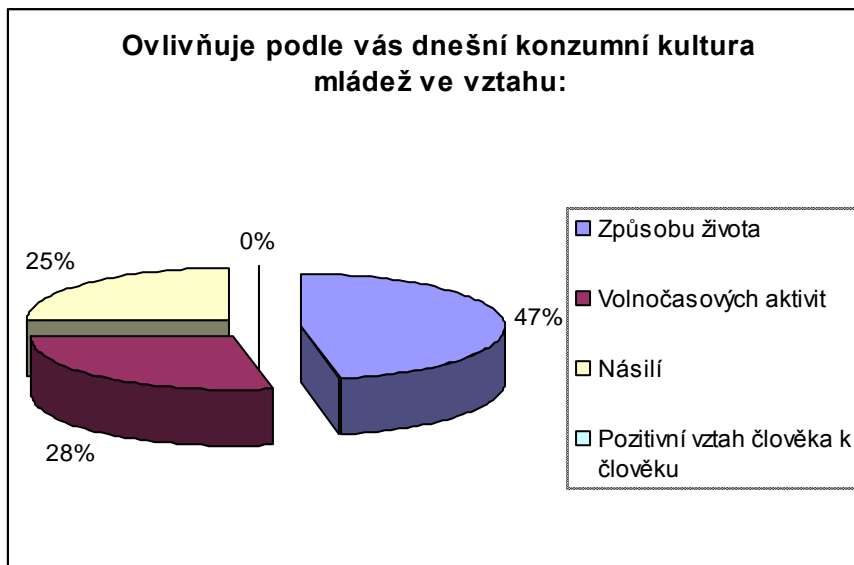
Otázka číslo 16 souvisí s předešlou otázkou, kdy se zajímáme o názor ohledně uvedeného problému s tím, zda-li je tendence vzestupná, stagnující nebo klesá. Vzhledem k hypotéze o vlivu rodiny, kde jsme předpokládali její vliv v pozitivním slova smyslu, se nám hypotéza nepotvrdila, neboť 69% osob uvedlo, že užívání alkoholických nápojů a návykových látek je na vzestupu, 27% dotázaných uvedlo, že stagnuje a pouze 4% osob uvedla, že se domnívají, že konzumace klesá.

Otázka č. 17

Ovlivňuje podle vás dnešní konzumní kultura mládež ve vztahu:

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Způsobu života	45	47%
Volnočasových aktivit	27	28%
Násilí	24	25%
Pozitivní vztah člověka k člověku	0	0%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 17

Graf číslo 17

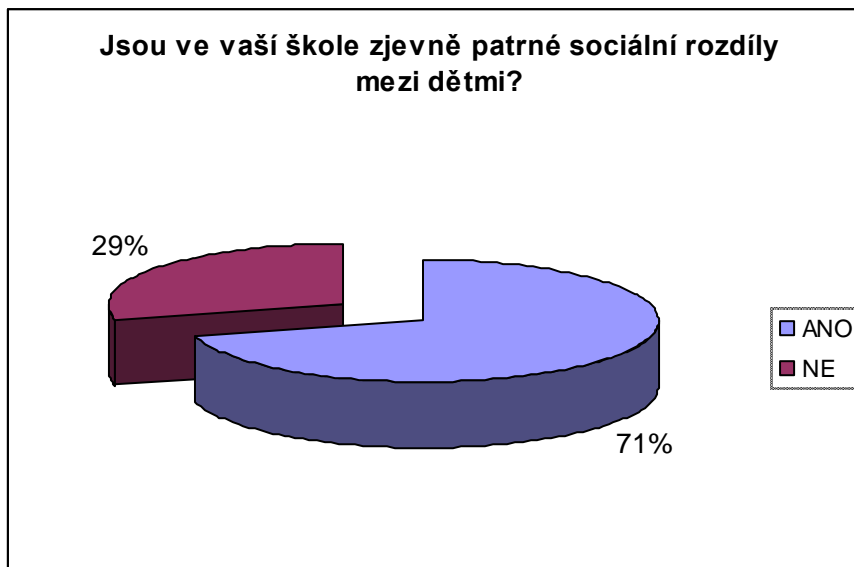
Při vyhodnocení otázky číslo 17, tabulka č. 17, graf č. 17 byly zjištěny odpovědi dotázaných, kdy se 47% osob vyjádřilo, že podle nich ovlivňuje konzumní kultura mládež ve vztahu ke způsobu života, 28% dotázaných uvedlo, že jsou to volnočasové aktivity, 25% dotázaných uvedlo, že to ovlivňuje jejich vztah k násilí a o ovlivnění pozitivního vztahu člověka k člověku se nevyjádřil nikdo. Zde se hypotéza o kladných vlivech nepotvrdila, neboť jsme předpokládali, že vliv rodiny na děti půjde směrem k pozitivnímu vztahu člověka k člověku, kdy toto vyšlo v nulové rovině.

Otázka č. 18

Jsou ve vaší škole zjevně patrné sociální rozdíly mezi dětmi?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	68	71%
NE	28	29%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 18

Graf číslo 18

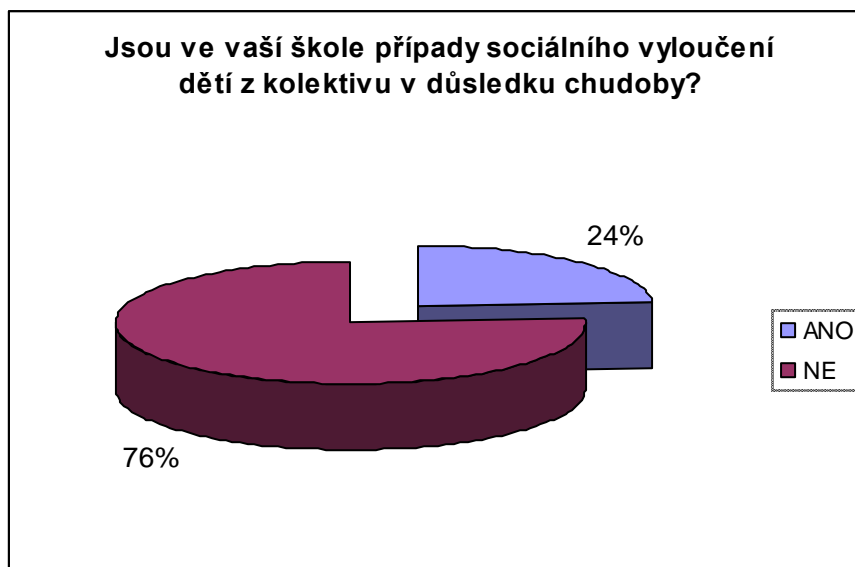
Vyhodnocením otázky číslo 18, tabulka č. 18, graf č. 18, která se týká patrných sociálních rozdílů mezi dětmi ve školách se naše hypotéza o sociální rovnosti dětí na základních školách nepotvrdila, neboť 71 % dotázaných uvedlo, že zde tyto rozdíly jsou zjevně patrné, pouze 29% dotázaných uvedlo, že patrné nejsou.

Otázka č. 19

Jsou ve vaší škole případy sociálního vyloučení dětí z kolektivu v důsledku chudoby?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	23	24%
NE	73	76%
Celkem	96	100%

Tabulka číslo 19

Graf číslo 19

Poslední otázka našeho dotazníku s číslem 19, tabulka č. 19, graf č. 19, která se týká sociálního vyloučení dětí z kolektivu je velmi nepříjemně překvapivá. Naše hypotéza předpokládá žádné, nebo jen velmi malé sociální rozdíly mezi dětmi, takže 24% odpovědí o vyloučení dětí z kolektivu v důsledku chudoby je vcelku překvapivé procento a pokud se považujeme za vyspělou zemi, není toto zjištění pozitivní. 76 % respondentů odpovědělo, že děti v jejich školách vyloučeny z kolektivu v důsledku chudoby nejsou.

4.7 Shrnutí výzkumu

Rozborem a vyhodnocováním všech odpovědí v dotazníku, byly zjištěny výsledky a pro přehlednost zaneseny do tabulek a níže uvedených grafů. Všechny grafy jsou seřazeny za sebou chronologicky tak, jak byly řazeny otázky v dotazníku. Výsledek je uveden v %. Za každou otázkou je uvedena tabulka, graf a následné hodnocení s uvedením nebo vyvrácením dané hypotézy.

Pro přehlednost uvedeme v tomto shrnutí vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníku. V otázce č. 1 se hypotéza o spolupráci s odborem sociálně právní ochrany nepotvrdila, neboť podle odpovědí je tato spolupráce hodnocena 33%, naproti tomu jako nejčastěji je

uvedena spolupráce s Policií České republiky a to v 52 %. V 9 % uvádějí respondenti jako nejefektivnější spolupráci se zdravotnickými zařízeními a v 5 % s obecní policií. Největším překvapením bylo, že se zástupci církve spolupracuje 0 % proti předpokladu, který činil 10 %.

Ve druhé otázce byla hypotéza potvrzena, neboť jsme předpokládali spolupráci orgánů se školou na dobré úrovni, což se podle sdělení 58 % dotázaných potvrdilo. Podle 38 % dotázaných je tato spolupráce na formální úrovni a podle 4 % dotázaných je neuspokojivá. U otázky č. 3 se nepotvrdila hypotéza o spolupráci s odborem sociálně právní ochrany dětí, neboť z odpovědí dotázaných vyplynulo, že školy si hledají a nacházejí řešení vlastními silami. Jedná se o dotaz na opatření provedená ve škole při řešení drobných krádeží. Na tuto otázku odpovědělo nejvíce dotázaných a to 18% osob, že škola řeší tuto otázku pomocí dozorů učitelů na chodbách a v šatnách. 16% dotázaných sdělilo, že jejich škola je vybavena technickým zařízením, což je kamerový systém na chodbách a systém kvalitních zámků a dodržování klíčového řádu. 15% respondentů sdělilo, že v této otázce úzce spolupracuje škola s rodiči a případné situace řeší společně, 8% dotázaných sdělilo, že spolupracují s policií, pokud ke krádežím již dojde, v 6% odpovědích bylo uvedeno, že jako prevenci pořádá škola besedy na toto téma, 7% respondentů uvedlo spolupráci s speciálním pedagogickým centrem, ve 4% případů byla uvedena spolupráce s výchovným poradcem školy, 3% odpovědí byly, že věc řeší výchovná komise, třídní učitel a 3% odpovědí byly, že dotázané osoby neví, jak je celá situace ve škole řešena.

Otázka č. 4 navazuje na předchozí otázku a ptá se na účinnost těchto opatření. Odpověď je sice o 6 % nižší proti hypotéze, ale i tak je % úspěšnosti ve výši 69 % velmi pozitivní. Můžeme tedy toto hodnocení považovat za potvrzení hypotézy o úspěšnosti a účinnosti opatření škol proti negativním jevům.

V páté otázce byla hypotéza potvrzena, neboť 44 % dotázaných uvedlo, že pohled dětí na kriminalitu nejvíce ovlivňují rodiče, což jsme předpokládali. Na druhém místě s 32 % jsou to média, škola v 6 % a vrstevníci z 18 %.

Na otázku číslo 6, která se týká problému se šikanou v současné době ve škole odpovědělo 66 % osob, že v současné době tento problém neřeší, 34 % osob uvedlo, že tento problém je v současné době aktuální. Vzhledem v vysokému % negativních odpovědí, můžeme uvést potvrzení hypotézy o úspěšnosti opatření škol.

Otázka číslo 7, kdy 88 % dotázaných uvedlo, že byli proškoleni jak postupovat při odhalení šikany, a pouze 13 % uvedlo, že proškoleni nebyli, potvrzuje hypotézu o opatřeních škol.

V 8 otázce je dotaz, zda se dotázaní domnívají, že je otázka šikany zlehčována. Odpověď byla v 72 % negativní, pouze 28 % osob se domnívalo, že šikana je na školách zlehčována. Hypotéza o působení opatření škol se potvrdila.

V otázce číslo 9 se hypotéza o spolupráci rodičů s pracovníky škol nepotvrdila, vycházeli jsme z předpokladu, že rodiče netolerují negativní chování dětí a proto v rámci snahy o nápravu spolupracují se školou. Podle odpovědí však 70 % dotázaných uvedlo, že spolupráce rodičů s rizikovým chováním je nedostatečná, 30 %, že je dostačující.

Při hodnocení otázky číslo 10 nebyla hypotéza potvrzena, neboť jsme předpokládali snahu rodičů o správnou výchovu, ale na dotaz, zda rodiče tolerují bezdůvodnou absenci dětí ve školní výuce, sdělilo 71 % dotázaných pozitivní odpověď, 29 % dotázaných sdělilo, že se domnívají, že rodiče netolerují bezdůvodnou absenci ve školní výuce.

11 otázka úzce souvisí s otázkou číslo 10, kdy na dotaz, jestli společnost považuje neomluvenou absenci žáka ve škole za malý prohřešek, je hodnocení skoro stejné. 85 % dotázaných se domnívá, že společnost absenci dětí ve škole vnímá jako malý prohřešek, 15 % si myslí, že tomu tak není. Hypotéza se tedy nepotvrdila.

V otázce číslo 12 jsme se ptali respondentů, zda se jejich škola aktivně věnuje protidrogové prevenci. Zde se potvrdila hypotéza o účinnosti opatření, neboť 96 % respondentů uvedlo kladnou odpověď, pouze 4 % zápornou.

V otázce číslo 13, která se týká toho, zda se respondenti setkali ve škole s problémy, kdy žáci užívali alkohol nebo psychotropní látky se hypotéza o účinných opatřeních školy nepotvrdila, protože 67 % dotázaných sdělilo, že se s tímto problémem již setkali a 33 % toto neguje.

Hypotéza v případě odpovědí na otázku číslo 14 je potvrzena pouze částečně, domníváme se, že díky preventivnímu působení na školách je stav proti minulosti lepší. 39 % dotázaných sdělilo, že tuto otázku v současnosti řeší a 61 % dotázaných sdělilo, že v současné době neřeší problémy žáků s užíváním alkoholu nebo psychotropních látek.

V otázce číslo 15, zda je v rodinách tolerována konzumace alkoholu, byť v malých dávkách nezletilými dětmi, odpovědělo 88 % dotázaných, že ano. Pouze 12 % dotázaných

sdělilo, že se domnívají, že toto tolerováno není. Hypotéza o kladném vlivu rodiny na děti se nepotvrdila.

V další otázce pod číslem 16 byl vznesen dotaz, jestli problémy s užíváním alkoholu a psychotropních látek mají vzestupnou tendenci, stagnují nebo jsou na ústupu. Vzhledem k hypotéze o vlivu rodiny, kde jsme předpokládali její vliv v pozitivním slova smyslu, se hypotéza nepotvrdila. 69 % respondentů odpovědělo, že stoupá, 27 % se domnívá, že stagnuje a pouze 4 % si myslí, že je na ústupu.

Při hodnocení otázky číslo 17 o ovlivnění mládeže dnešní konzumní kulturou ve vztahu ke způsobu života, k volnočasovým aktivitám, násilí nebo pozitivnímu vztahu člověka k člověku odpovědělo 47 % dotázaných, že je to ovlivnilo ve vztahu ke způsobu života, 28 % hovoří o volnočasových aktivitách, 25 % je to vztah k násilí a o ovlivnění pozitivního vztahu člověka k člověku se nevyjádřil nikdo. Zde se hypotéza o kladných vlivech nepotvrdila, neboť jsme předpokládali, že vliv rodiny půjde směrem k pozitivnímu vztahu člověka k člověku, což vyšlo v nulové rovině.

Vyhodnocením otázky číslo 18, která se týká patrných sociálních rozdílů mezi dětmi ve škole, se hypotéza nepotvrdila, protože 71 % dotázaných uvedlo, že tyto rozdíly jsou zjevné. 29 % dotázaných sdělilo, že tomu tak není a rozdíly mezi dětmi nejsou patrné.

Poslední otázka našeho dotazníku, která se týká sociálního vyloučení dětí v důsledku chudoby z kolektivu je nepříjemným překvapením. Naše hypotéza předpokládala žádné, nebo jen malé procento v tomto ohledu. 24 % odpovědí, které hovoří o sociálním vyloučení dětí z kolektivu v důsledku chudoby je překvapivé, pokud se považujeme za vyspělou zemi a zjištění tohoto druhu není pozitivní. Zde 76% respondentů uvedlo, že na jejich školách toto není.

Vyhodnocením všech otázek jsme dospěli k názoru, že hypotéza o úspěšnosti opatření, které školy provádí v rámci prevence proti nežádoucím jevům se potvrdila. Dalším zjištěním je, že hypotéza o spolupráci a kladném působení rodičů na děti se nám nepotvrdila; také spolupráce s odborem sociálně právního ochrany dětí, kde jsme předpokládali podstatně vyšší procento spolupráce, než je ku příkladu spolupráce s Policií České republiky. Hypotéza v otázce sociálního vyloučení dětí, nebo vůbec rozdílů mezi dětmi se potvrdila pouze částečně.

ZÁVĚR

Popsané hodnocení delikventní mládeže je výsledkem, nebo též výrazem stavu, který je svým charakterem specifikací nejrozšířenějších deliktů. V souladu s uvedenými skutečnostmi v této práci se domníváme, že současný stav delikvence mladistvých si vyžaduje odbornější a věcně správnější zacházení s mládeží. V souladu s novými teoriemi k individualizaci prevence i represe je nezbytné konkrétní zaměření celospolečenské reakce na nežádoucí vývoj na sociální úrovni. Naplnění nových postupů, pokud nemá zůstat pouze na úrovni formálních změn, si vyžádá změny především v oblasti analyticko-informační, nápravně-výchovné, kontrolní, poradenské a také trestně právních postupů.

Jak je již v práci uvedeno, cílem tohoto výzkumu bylo zjistit názor pedagogů na negativní jevy v chování dětí, se kterými se ve své nelehké práci setkávají. Výsledky tohoto výzkumu je pak možno použít zpět přímo do praxe, což bylo vedení škol na jejich žádost přislíbeno. Celá práce včetně přiložených otázek dotazníku byla zpracována na základě práce s odbornou literaturou, která je uvedena v seznamu použité literatury na str. 65.

Z pohledu pedagogů má kriminalita dětí a mladistvých mírně vzestupný trend, což se projevuje zejména v oblasti spáchaných majetkových deliktů. Je nutné upozornit na latentní protiprávní jednání.

Domníváme se, že v této době je situace nejtěžší pro sociální pedagogy, kteří se spolu s ostatními složkami problematikou delikvence mládeže zabývají. Vzhledem k současnému stavu společnosti, sociální nejistotě, krizi na trhu práce, situaci v kulturní sféře, nabídce volnočasových aktivit, které nejsou vždy dostupné i pro vrstvy obyvatelstva s nižším příjmy, je práce sociálního pedagoga opravdu velmi složitá a v každém případě velmi odpovědná a opravdu zde můžeme potvrdit, že sociální práce není prací, ale posláním.

Prostředí rodiny a zvláště jejího zázemí je dalším důležitým okamžikem v budoucí cestě mladých lidí, neboť jejich výchova v nestabilním rodinném prostředí, kdy jsou v rodinách přímo deformováni, má mimořádný vliv na výchovu bez etických a mravních předpokladů. Projevují se dále i aspekty výchovy bez vzdělání, se špatným vztahem k práci, nezodpovědným nakládáním s vlastním životem, životem svých protějšků a dětí. V rodinách se objevují mnohdy vážné trhliny, projevující se poruchami jako je alkoholismus, toxikomanie, nedostatek finančních zdrojů, násilí a další, což bývá často

anonymní. Právě zde vážně nebo zcela chybí spolupráce s dalšími významnými subjekty, kterými je škola, výchovné poradenství, různá mimoškolní zařízení a další.

Nebezpečné je vytváření skupin s projevy začínající toxikomanie a následně již aktivním užíváním psychotropních látek. V mnoha protiprávních jednáních lze nalézt určitou souvislost a propojení majetkové delikvence s drogovou zkušeností, či počínající závislosti jednotlivců v partě.

Z hodnocení problematiky stávající i budoucí delikvence je nezbytné nalézat příčiny, které umožňují páchaní nově promyšlených a realizovaných protiprávních deliktů. Je nezbytné využití všech prostředků ve prospěch každého mladistvého, nejen delikventa, a pokud již k takové situaci dojde, je nutno přistoupit k adekvátním zásahům a to i nepopulárním. Naše společnost a v ní fungující instituce jsou schopny problematiku delikventní mládeže nejenom zvládnout, ale účinnými prostředky ji i řešit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ČÍRTKOVÁ, L., *Forenzní psychologie*. Praha : LABYRINT, 2004. ISBN 80-86473-86-4
- FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha : Grada, 2009.
ISBN 978-80-247-2781-3
- HULINSKÝ, P., *Trestněprávní minimum pro občany*. Praha : 2010. Hulinský
- CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2005.
ISBN 80-868998-36-9
- CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha : Ministerstvo
vnitřní České republiky, 1998.
- KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1985
- KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách*. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-123-1
- KOUKOLÍK, F., DRTINOVÁ, J. *vzpouřa deprivantů*. Praha : 2006.
ISBN 978-80-7262-410-2
- KRAUS, J. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha : Academia, 2009.
ISBN 978-80-200-1351-4
- KYNCLOVÁ, Z. a kol. *Co je dobré vědět nejen o mediaci a probaci*. Praha: LexikNexis,
2007. ISBN 978-80-86920-26-9
- KÝR, A. *Historická penologie*. Praha : 1/2008. Kabinet dokumentace a historie VS ČR,
2008
- MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha : Portál, 1994.
ISBN 80-7178-06-5
- Moderní vyučování měsíčník na podporu rozvoje vzdělávání a školství*. Kladno: ASIS
Kladno o.s., 2010.1., ISSN 1211-6858
- NIKL, J. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na prevenci*.
Praha : Policejní akademie České republiky, 2000. ISBN 8072510339
- Ottova encyklopedie*. Český Těšín : Ottovo nakladatelství, 2004. ISBN 80-7360-014-5

PROTIVÍNSKÝ, M. Trestná činnost na dětech-kriminalistický sborník 4/2009. Kriminalistický ústav Praha: 2009

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-252-1

TUREČEK, J. a kol., *Světové dějiny státu a práva ve starověku*, Praha : Orbis Praha, 1963

Trestní zákoník č. 721, Ostrava : Sagit, 2010. ISBN 978-80-7208-736-5

Úplné znění Rodině právo, Ostrava : Sagit, 2008. ISBN 978-80-7208-699-3

VEČERKA, K., HOLAS, J., ŠTĚCHOVÁ, M., DIBLÍKOVÁ, S., NEUMANN, J. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 80-7338-033-1

INTERNETOVÉ ZDROJE

NICM. [online]. [cit.2010-11-08]. Dostupný z www: <<http://www.icm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika/>>.

SEZNAM GRAFŮ

Graf k otázce číslo 1.....	44
Graf k otázce číslo 2.....	45
Graf k otázce číslo 3.....	46
Graf k otázce číslo 4.....	47
Graf k otázce číslo 5.....	48
Graf k otázce číslo 6.....	49
Graf k otázce číslo 7.....	50
Graf k otázce číslo 8.....	51
Graf k otázce číslo 9.....	52
Graf k otázce číslo 10.....	53
Graf k otázce číslo 11.....	54
Graf k otázce číslo 12.....	55
Graf k otázce číslo 13.....	56
Graf k otázce číslo 14.....	57
Graf k otázce číslo 15.....	58
Graf k otázce číslo 16.....	59
Graf k otázce číslo 17.....	60
Graf k otázce číslo 18.....	61
Graf k otázce číslo 19.....	62

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Vyhodnocení otázky č. 1.....	43
Tabulka č. 2 Vyhodnocení otázky č. 2.....	44
Tabulka č. 3 Vyhodnocení otázky č. 3.....	45
Tabulka č. 4 Vyhodnocení otázky č. 4.....	47
Tabulka č. 5 Vyhodnocení otázky č. 5.....	48
Tabulka č. 6 Vyhodnocení otázky č. 6.....	49
Tabulka č. 7 Vyhodnocení otázky č. 7.....	50
Tabulka č. 8 Vyhodnocení otázky č. 8.....	51
Tabulka č. 9 Vyhodnocení otázky č. 9.....	52
Tabulka č. 10 Vyhodnocení otázky č. 10.....	53
Tabulka č. 11 Vyhodnocení otázky č. 11.....	54
Tabulka č. 12 Vyhodnocení otázky č. 12.....	55
Tabulka č. 13 Vyhodnocení otázky č. 13.....	56
Tabulka č. 14 Vyhodnocení otázky č. 14.....	57
Tabulka č. 15 Vyhodnocení otázky č. 15.....	58
Tabulka č. 16 Vyhodnocení otázky č. 16.....	59
Tabulka č. 17 Vyhodnocení otázky č. 17.....	60
Tabulka č. 18 Vyhodnocení otázky č. 18.....	61
Tabulka č. 19 Vyhodnocení otázky č. 19.....	62

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník

PŘÍLOHA P I:

Vážené kolegyně a kolegové,

Předkládám vám anonymní dotazník, který bude využit výhradně jako podklad mé bakalářské práce. Budu vám velmi vděčná za váš čas, za vaši ochotu a za odpovědný přístup při vyplňování otázek tohoto dotazníku .

Vámi zvolené odpovědi označte, prosím, kroužkem a u odpovědí na otevřené otázky doplňte Vaším vyjádřením.

Velmi děkuji za vámi projevenou ochotu.

Zuzana Svobodová

- 1) S kterým orgánem v případě zjištění negativních jevů ve škole je spolupráce nejefektivnější?
 - a) Obecní policie
 - b) Policie České republiky
 - c) Odbor sociálně právní ochrany dětí
 - d) Zdravotnické zařízení
 - e) Církev
- 2) Jak hodnotíte tuto spolupráci?
 - a) Je na velmi dobré úrovni
 - b) Je pouze formální
 - c) Není uspokojivá
- 3) Jaká jsou ve vaší škole opatření v otázce drobných krádeží?
.....

- 4) Jsou podle vás tato opatření dostatečně účinná?
- a) Ano
 - b) Ne
- 5) Kdo podle Vás více ovlivňuje pohled dětí na kriminalitu
- a) Rodiče
 - b) Škola
 - c) Média
 - d) Vrstevníci
- 6) Řešíte v současné době ve škole problémy se šikanou?
- a) Ano
 - b) Ne
- 7) Jsou učitelé proškoleni, jak postupovat při odhalení šikany?
- a) Ano
 - b) Ne
- 8) Domníváte se, že je otázka šikany zlehčována?
- a) Ano
 - b) Ne
- 9) Domníváte se, že spolupráce rodičů dětí s rizikovým chováním s pracovníky školy je dostatečná?
- a) Ano
 - b) Ne
- 10) Domníváte se, že rodiče tolerují bezdůvodnou absenci dětí ve školní výuce?
- a) Ano
 - b) Ne

- 11) Myslíte si, že spoločnosť považuje obecně neomluvenou absenci žáků ve škole za malý prohřešek?
- a) Ano
 - b) Ne
- 12) Věnuje se škola aktivně protidrogové prevenci?
- a) Ano
 - b) Ne
- 13) Setkali jste se ve vaší škole s problémem, kdy žáci užívali alkohol, nebo psychotropní látky?
- a) Ano
 - b) Ne
- 14) Řeší vaše škola v současné době problémy žáků s užíváním alkoholu a psychotropních látek?
- a) Ano
 - b) Ne
- 15) Myslíte si, že v rodinách je tolerována konzumace alkoholu, byť v malých dávkách nezletilými dětmi?
- a) Ano
 - b) Ne
- 16) Myslíte si, že problémy s užíváním alkoholických nápojů a návykových látek mají vzestupnou tendenci, stagnují, jsou na ústupu?
- a) Vzestupná tendence
 - b) Stagnace
 - c) Ústup
- 17) Ovlivňuje podle vás dnešní konzumní kultura mládež ve vztahu:

- a) Způsobu života
- b) Volnočasovým aktivitám
- c) Násilí
- d) Pozitivní vztah člověka k člověku

18) Jsou ve vaší škole zjevně patrné sociální rozdíly mezi dětmi?

- a) Ano
- b) Ne

19) Jsou ve vaší škole případy sociálního vyloučení dětí z kolektivu v důsledku chudoby?

- a) Ano
- b) Ne